



EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Kandidatuppsats
FEK 582
HT 2006

Revisionsplikt

- Igår. Idag. Imorgon?

Författare:
Tobias Falk
Maria Gustafsson
Lena Mårtensson

Handledare:
Gunnar Wahlström

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Revisionsplikt – Igår. Idag. Imorgon?
Seminariedatum:	18 januari, 2007
Ämne/kurs:	FEK 582 Kandidatuppsats, 10 poäng
Författare:	Tobias Falk, Maria Gustafsson, Lena Mårtensson
Handledare:	Gunnar Wahlström
Nyckelord:	Revisionsplikt, mikroföretag, små aktiebolag, avskaffande, revision
Syfte:	Syftet med vår undersökning är att ta reda på vilka olika föreställningar som finns om revisionsplikten för små aktiebolag, hos små aktiebolag samt revisionsbyråer utifrån de svar våra respondenter ger. Utifrån dessa bildar vi oss en uppfattning om vad ett avskaffande av revisionsplikten skulle kunna få för konsekvenser.
Metod:	Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning. Denna genomförs främst genom semistrukturerade intervjuer med revisorer och småföretagare. Ansatsen i undersökningen är induktiv.
Teoretiska perspektiv:	I undersökningen använder vi oss av institutionell teori, samt lagar och normer.
Empiri:	Det empiriska underlaget består av 13 semistrukturerade intervjuer. Vi hämtar även information från den offentliga debatten.
Slutsatser:	Efter genomförd undersökning har vi kommit fram till att en stor andel av revisorerna antingen anser att revisionen bör bli enklare för mikroföretagen, eller att de undantas från revisionsplikten. Ett viktigt argument för det uppges vara att nyttan av revisionen inte står i relation till kostnaden. Ett viktigt argument för att behålla revisionsplikten anses behovet av krediter och lån vara. Troliga effekter vid ett avskaffande är sämre ordning i mikroföretagens redovisning, samt en ökad arbetsbörda för Skatteverket.

Abstract

- Title:** Statutory audit – Yesterday. Today. Tomorrow?
- Seminar date:** January 18th, 2007
- Course:** Bachelor thesis in Business Administration, 10 Swedish Credits (15 ECTS)
- Authors:** Tobias Falk, Maria Gustafsson, Lena Mårtensson
- Advisor:** Gunnar Wahlström
- Key words:** Statutory audit, micro company, small limited companies, abolishing, audit
- Purpose:** The purpose of our study is to find what different conceptions there are regarding the statutory audit for small companies, both among auditors and small companies. From these perspectives we look at what consequences an abolishing of the statutory audit might be.
- Methodology:** We have chosen to make a qualitative study. To do this we mainly use semi-structured interviews with auditors and small businesses representatives. The approach of the study is inductive.
- Theoretical perspectives:** In this study we use the Institutional theory, current laws and principles.
- Empirical foundation:** The empirical foundation consists of 13 semi-structured interviews. We also search for information in the ongoing debate on the subject.
- Conclusions:** The study shows that the view of a large proportion of the auditors is that either the audit of smaller companies should be simplified compared to today, or the smaller companies should be excepted from the statutory audit. An important argument for this is that the benefit of the audit doesn't stand in proportion to its' cost. An important argument to keep the statutory audit is the need in small companies to receive credit and to borrow capital. The consequences of an abolishing of the statutory audit are likely to be a lower quality of the micro companies' accounts and an increased burden of work for the Skatteverket.

Förord

Ett varmt tack till vår handledare Gunnar Wahlström, för den tid och det engagemang han investerat i vår uppsats. Hans infallsvinklar, kunskap och åsikter har varit av stor nytta för oss under arbetets gång.

Vi är även tacksamma gentemot våra respondenter, som tog sig tid att dela med sig av sina åsikter och uppfattningar, samt för ett vänligt bemötande. Utan dessa hade vi inte kunnat genomföra undersökningen.

Vi vill även rikta ett tack till Dan Andersson och Olov Olsson, på Företagarna Malmö respektive Lund, för att de förmedlat kontakt med småföretagare.

Lund den 4 januari 2007

Tobias Falk

Maria Gustafsson

Lena Mårtensson

Förkortningslista

ABL	Aktiebolagslagen
BFL	Bokföringslagen
EG	Europeiska Gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
RevL	Revisorslagen
RN	Revisorsnämnden
RNL	Revisionslagen
RS	Revisionsstandard i Sverige
SRS	Svenska Revisorsamfundet
VD	Verkställande direktör

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	8
1.1 BAKGRUND.....	8
1.2 PROBLEMATISERING.....	9
1.3 POSITIONERING.....	10
1.3.1 Forskningsfråga.....	10
1.4 SYFTE.....	11
1.5 DISPOSITION.....	12
2. LITTERATUR.....	13
2.1 REVISION.....	13
2.1.1 Syftet med revision.....	13
2.1.2 Lagstiftningens framväxt.....	14
2.1.3 Revision i Sverige.....	15
2.1.4 Revisionsberättelse.....	16
2.2 REVISORNS OBEROENDE.....	18
2.3 HÅRDARE REGLER INOM EU.....	18
2.4 INSTITUTIONELL TEORI.....	19
2.4.1 Förändringskrafter inom redovisningsnormeringen.....	20
2.5 REVISIONENS INTRESSENTER.....	24
2.5.1 Revisionens förväntningsgap.....	28
2.6 EFFEKTER AV AVSKAFFAD REVISIONSPLIKT I ENGLAND.....	29
2.6.1 Undersökningens genomförande.....	30
2.6.2 Vad som påverkar frivillig revision.....	30
2.6.3 Omfattningen av frivillig revision.....	31
2.6.4 Kostnadsbesparingar.....	32
2.7 KAPITELSAMMANFATTNING.....	32
3. METOD.....	34
3.1 VAL AV ÄMNE.....	34
3.2 VAL AV METOD.....	34
3.2.1 Induktiv ansats.....	35
3.2.2 Kvalitativ metod.....	35
3.3 DATAINSAMLING.....	37
3.3.1 Primärdata och sekundärdata.....	37
3.3.2 Litteratur.....	37
3.4 INTERVJUER.....	38
3.4.1 Urval av respondenter.....	38
3.4.2 Genomförande av intervjuer.....	39
3.5 KÄLLKRITIK.....	40
3.5.1 Litteratur.....	40
3.5.2 Reliabilitet.....	41
3.5.3 Validitet.....	41
3.6 ANALYSMETOD.....	42
3.7 KAPITELSAMMANFATTNING.....	43
4. OFFENTLIG DEBATT	44
4.1 FÖRENKLING AV REGELSYSTEMET.....	44
4.2 INTERNATIONELL ANPASSNING.....	45
4.3 INTERN STYRNING OCH KONTROLL.....	45
4.4 BOLAGSFORMEN AKTIEBOLAG.....	46
4.5 EKONOMISK BROTTSLIGHET OCH SKATTEFUSK.....	47
4.6 FÖRTROENDE.....	49
4.7 REVISIONENS KOSTNADER.....	50
4.8 OBEROENDE REVISION I ETT SMÅFÖRETAG.....	50
4.9 KAPITELSAMMANFATTNING.....	51

5. INTERVJUSVAR.....	53
5.1 REVISIONENS VÄRDE	53
5.1.1 <i>Intressenterna</i>	54
5.1.2 <i>Revisorn som bollplank</i>	56
5.1.3 <i>Förväntningsgap</i>	57
5.1.4 <i>Oberoendet</i>	58
5.2 INSTÄLLNING TILL AVSKAFFANDET AV REVISIONSPLIK TEN	59
5.3 EFFEKTER AV AVSKAFFANDE AV REVISIONSPLIK TEN.....	61
5.3.1 <i>Effekter på revisionsbyråerna</i>	62
5.4 KAPITELSAMMANFATTNING	62
6. SLUTDISKUSSION	64
6.1 FORSKNINGSFRÅGAN BESVARAS	64
6.2 STUDIENS TEORETISKA BIDRAG	66
6.3 REFLEKTIONER ÖVER STUDIENS SLUTSATS	68
6.4 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	69
REFERENSER	70
PUBLICERADE KÄLLOR	70
ARTIKLAR.....	72
LAGAR OCH PROPOSITIONER.....	73
BILAGOR	75
BILAGA 1 - PRESENTATION AV RESPONDENTER.....	75
BILAGA 2 - INTERVJUGUIDE TILL REVISIONSBYRÅER	79
BILAGA 3 - INTERVJUGUIDE TILL SMÅ AKTIEBOLAG.....	81

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den allmänna revisionsplikten för alla aktiebolag har under de senaste åren blivit föremål för debatt. Den har uppstått då allt fler europeiska länder valt att undanta de mindre bolagen från revisionsplikten, och frågan har väckts i Sverige om vi borde följa efter. Sverige har sedan 1983 haft en lagstadgad revisionsplikt för alla aktiebolag.¹ Den nu sittande regeringen, sedan hösten 2006, inriktar sig på att stimulera företagsamheten i landet, så att nya företag skapas och befintliga företag kan växa.² Avskaffandet av den allmänna revisionsplikten kan anses vara ett steg i denna förenkling.

Den händelse som har haft störst betydelse för den svenska lagstiftningens utveckling inom revisionsområdet är Kreuger-kraschen, 1932. Vid den tidpunkten var inte professionen stor, och de använde kraschen för att etablera sig.³ Då fanns endast 56 godkända revisorer, vilket medförde att de inte kunde reda ut kraschen. Däremot utlöstes en debatt om revision av denna händelse, och följderna blev att alla noterade bolag på Stockholmsbörsen skulle ha en kvalificerad revisor.⁴

När en allmän revisionsplikt infördes var syftet med införandet tvärsidigt. För det första skulle det ge ägarna mer insyn i företagets ekonomi och på så sätt ge dem bättre möjligheter till kontroll av verksamheten. Det skulle också minska den ekonomiska brottsligheten.⁵ Det är inte endast företagets finansiella status som revisorn ska uttala sig om utan även om hur styrelsen och företagsledningen förvaltat verksamheten.⁶ Användarna av en revisionsrapport är inte endast företagets ägare, utan den är också intressant för företagets investerare, kreditgivare, kunder och anställda.⁷

Revisionspliktens existens har genom en promemoria från Justitiedepartementet under 2003 kommit att bli ifrågasatt,⁸ och som tidigare nämnts vill den nu sittande regeringen stimulera företagsamheten. Regeringen har under hösten 2006 tagit

¹ Larsson, B. *Auditor regulation and economic crime in Sweden, 1965-2000* (2005)

² Torstensson et al. *Ta bort regelkrånglet* (2005)

³ Jönsson, S. *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

⁴ Jönsson, S. *Changing accounting regulatory structures in the context of a strong state* (1994)

⁵ Ström, P. *En onödig börda för de små företagen* (4 okt, 2005)

⁶ Burrowes et al. *The Swedish management audit: a precedent for performance and value for money audits* (2000)

⁷ Larsson, B. *Auditor regulation and economic crime in Sweden, 1965-2000* (2005)

⁸ Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

beslut om att en utredning ska genomföras så att revisionsplikten ska kunna avskaffas för små företag. Utredningen ska vara klar våren 2008.⁹

1.2 Problematisering

Debatten om ett avskaffande av revisionsplikten för de små aktiebolagen är i full gång i småföretagarlandet Sverige. Debatten har kommit att intensifieras under de senaste åren, men utökades under 2005. I tidningen *Balans* och i dagspressen får den allt större plats, och debatten kretsar kring revisionspliktens vara eller icke vara.

Förespråkarna kommer från olika intressentgrupper och är av olika uppfattning om revisionspliktens nytta för småföretagen. De som är för ett eventuellt avskaffande tycker att kostnaden för revision är större än nyttan i småföretagen, samt att det innebär en onödig tidsåtgång för företagsledningen.¹⁰ Ägaren av ett mindre företag är dessutom oftast även den som leder företaget och behovet av insyn genom revision är därför obefintligt. Försvvararna menar dock att ett slopande av revisionsplikten skulle få negativa konsekvenser både för företaget och dess intressenter.¹¹

Vidare hävdas det att mäta förtjänsterna av revision är omöjligt då värdet varierar från olika intressenter.¹² Detta enligt Tobias Svanström i en rapport från 2006 och som också påpekar att *"mot den bakgrunden blir det avgörande att noga överväga företagens och intressenternas uppfattningar samt även relevanta sakargument"*.

Företagens intressenter har alla olika användning av revision. Kreditgivarnas nytta skiljer sig till exempel från ägarnas. Thorell och Norberg menar att om ett företag endast har en ägare, vilket är fallet i många småföretag, så finns ingen nytta för ägaren att ha revision, eftersom denne har full insyn i företaget.¹³ Det kan då tänkas att många av dessa företag skulle välja bort revisionen om den inte längre var obligatorisk. Tänkbart är också att ägarna till småföretag ändå anser att de har indirekt nytta av revisionen och därför väljer att ha kvar den även om revisionsplikten tas bort, så kallad frivillig revision.

De företag som först kan komma i fråga om ett eventuellt avskaffande är de så kallade mikroföretagen. Det är även de företagen som behandlas i debatten om ett avskaffande av revisionsplikten för små aktiebolag. Med mikroföretag menas de

⁹ Brännström, D. *Revisionsplikten* (2006)

¹⁰ Svanström, T. *Företagen vill behålla revisionsplikten* (nov, 2006)

¹¹ Suneson, B. *Svårare för bolag utan revisor* (13 april, 2005)

¹² Svanström, T. *LAGSTADGAD REVISION: JA, om företagen får välja* (2006)

¹³ Thorell et al *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

aktiebolag som har färre än 10 anställda och en omsättning på mindre än tre miljoner kronor¹⁴ (i fortsättningen kommer dessa att benämnas små aktiebolag). I Sverige beräknas det finnas omkring 140 000 mikroföretag av totalt cirka 255 000 aktiebolag.¹⁵

1.3 Positionering

Av ovanstående text kan förstås att debatten tilltagit under 2005, vilket var i samband med en rapport av Per Thorell och Claes Norberg på uppdrag från Svenskt Näringsliv.¹⁶ Rapportens syfte var att undersöka vilka för- och nackdelar som finns med en lagstadgad revisionsplikt i små svenska aktiebolag, samt att se om nyttan av revision överstiger kostnaderna. Rapporten baserades framförallt på den avreglering av revisionsplikten som England påbörjade på 1990-talet

Vidare har, under 2006, en studie av Tobias Svanström genomförts.¹⁷ Resultatet från denna studie baseras på en enkätundersökning bland små och medelstora företag. Svanström påpekar att ”företagens uppfattning är av central betydelse”, det eftersom det är de som har erfarenhet av revisorers arbete och får bära kostnaden. Det var anledningen till att enkätundersökningen genomfördes.

Både Svanström och Thorell & Norberg påpekar att på området finns lite forskning. Dessutom har inte någon av rapporterna närmare granskat vad revisorerna anser om ett avskaffande. Inte heller har intervjuer gjorts med småföretagarna. Vi menar därför att det finns ett behov av att undersöka revisorernas och de små företagens uppfattningar om revisionsplikten närmare.

1.3.1 Forskningsfråga

De företag som först kommer att beröras av ett eventuellt avskaffande är de så kallade mikroföretagen. Vi har därför valt att inrikta oss på dessa företag, samt att undersöka revisorernas inställning till revisionsplikt i dessa företag. Forskningsfrågan har utformats på följande sätt:

- *Hur ser föreställningarna ut om revisionsplikten för små aktiebolag?*

¹⁴Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Svanström, T. *LAGSTADGAD REVISION: JA, om företagen får välja* (2006)

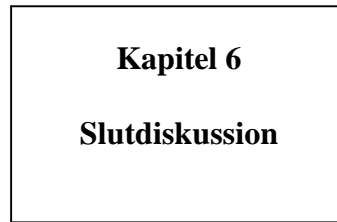
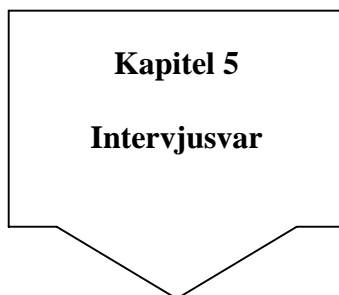
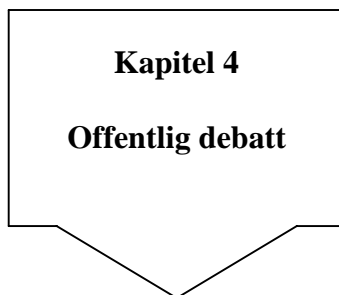
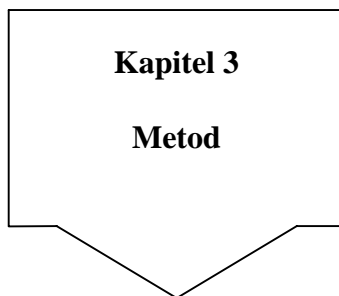
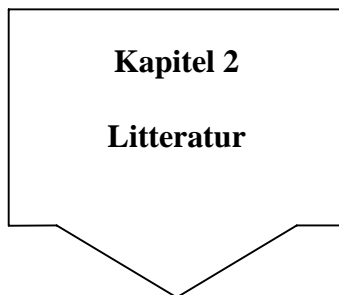
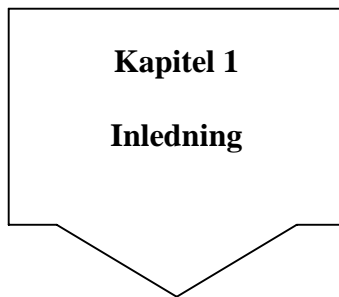
Utifrån denna fråga hoppas vi kunna få insikt i vilken nytta revision innebär eller inte innebär för små aktiebolag. Nyttans innebörd kan kopplas samman med vilka uppfattningar som finns rörande ett eventuellt avskaffandes konsekvenser. Vi är även intresserade av att undersöka dessa uppfattningar om eventuella konsekvenser av ett avskaffande, både för företaget, revisorn och övriga intressenter, utifrån följande fråga:

- *Vilka uppfattningar finns om ett eventuellt avskaffandes konsekvenser?*

1.4 Syfte

Syftet med vår undersökning är att ta reda på vilka olika föreställningar som finns om revisionsplikten för små aktiebolag, hos små aktiebolag samt revisionsbyråer utifrån de svar våra respondenter ger. Utifrån dessa bildar vi oss en uppfattning om vad ett avskaffande av revisionsplikten skulle kunna få för konsekvenser.

1.5 Disposition



Kapitel 1: Inledning

I detta kapitel introduceras bakgrunden till problemområdet, vår forskningsfråga och vårt syfte, samt avslutningsvis en disposition av uppsatsen.

Kapitel 2: Litteratur

Kapitlet ger en presentation av den del av den befintliga teorin som är av intresse för vår forskningsfråga. Bland annat presenteras vad revision innebär och vad som driver förändring inom redovisningsreglering.

Kapitel 3: Metod

I kapitlet görs en genomgång av det tillvägagångssätt som använts vid genomförandet, samt de val som gjorts. Kapitlet visar hur information söktes och hur vi förhållit oss till den.

Kapitel 4: Offentlig debatt

Kapitlet består av en sammanfattning av den debatt som finns. Debatten är främst koncentrerad till 2005-2006, då debatten framförallt tilltagit under dessa år.

Kapitel 5: Intervjusvar

Kapitlet visar de resultat som framkommit vid den empiriska undersökningen.

Kapitel 6: bidrag förs fram och reflektioner ges över hur studien kunde ha gjorts annorlunda. Avslutningsvis ges förslag till framtida forskning.

Slutdiskussion
I kapitlet besvaras forskningsfrågan.
Studiens teoretiska

2. Litteratur

I detta kapitel redogör vi för det teoretiska ramverk som ligger till grund för vår intervjuundersökning. Genom att presentera denna önskar vi skapa en större förståelse för det empiriska materialet, både för oss själva som författare och för läsaren av uppsatsen. Kapitlet inleds med en beskrivning av vad revisionen innebär och hur den uppkommit. Därefter tar vi upp den institutionella teorin för att visa vad som driver utveckling inom redovisning, samt gör en analys av revisionens intressenter. Avslutningsvis beskrivs av jämförelseskäl, effekterna av ett avskaffande av revisionsplikten i ett annat europeiskt land, nämligen England.

2.1 Revision

Vad som innefattas i den svenska betydelsen av revision är en av grundbultarna till att få förståelse för vad ett avskaffande av revisionsplikten skulle betyda. Det som vid ett avskaffande försvinner är det som revision står för idag, och utan bakgrundsinformation är det svårt att få en helhet i bedömningen.

2.1.1 Syftet med revision

Revision har sedan den industriella utvecklingen existerat i någon form. Den första revisionen var frivillig men under åren har en lagstiftning utvecklats.¹⁸ Enligt RNL 2 § (med hänvisning till BFL 6 kap 1 §) har de flesta associationer revisionsplikt, dock behöver det inte för alla former vara utfört av en kvalificerad

¹⁸ Fant, J-E. *Revisorns roll* (1994), s. 4

revisor,¹⁹ vilket innebär att revisorn är auktoriserad eller godkänd. Kvalificerad revisionsplikt för alla aktiebolag infördes 1983.²⁰

Revisionens syfte är att ge trovärdighet åt den ekonomiska information som bolaget lämnar, vilket för näringslivet är en viktig förutsättning för effektivitet.²¹ I aktiebolag ansvarar inte ägarna för bolagets skulder,²² vilket gör bolagets intressenter mer intresserade av att den ekonomiska informationen redovisas på ett korrekt sätt. Från början var revision framförallt till för att ge ägarna kontroll över ledningens förvaltning av företaget men görs idag inte endast för denna intressentgrupp, utan också för bland annat samhället, de anställda och bolagets borgenärer.²³

En annan del av revisionens syfte har växt fram genom ekonomiska skandaler. Det rör sig om att upptäcka ekonomisk brottslighet. Framväxten kan framförallt ses som ett sätt för staten att få kontroll över ekonomin samt att bekämpa brottslighet. Revisorn har också en roll i att se om företaget efterlever de regler som finns angående skatter.²⁴ Med revision anses sannolikheten för att företaget följer regler angående skatt öka, då de granskas av en revisor som ska rapportera om de inte följs.²⁵

2.1.2 Lagstiftningens framväxt

Granskning av ett offentligt organ eller ett företag har funnits i Sverige sedan 1600-talet, men det är framförallt sedan industrialiseringens framväxt som behovet av revision har uppstått. Med industrialiseringen, under 1800-talets andra hälft, växte avståndet mellan ägarna och de som förvaltade företaget, som en följd av att behovet av riskkapital ökat. Ägarna i dessa bolag var inte beredda att riskera mer än det kapital de investerat. De ägare som tidigare hade haft insyn i företagets förvaltning ville ha garantier för att företaget drevs på ett sådant sätt att borgenärernas intresse inte åsidosattes. På grund av denna diskussion infördes 1895 krav på revision i dåvarande aktiebolagslag, där bolagets betalningsströmmar skulle granskas.²⁶

Under början av 1900-talet utvecklades revisionslagstiftningen vidare, då det inte ansågs att gällande lagstiftning gav tillräckligt med skydd åt företagets alla intressenter. Oberoendekravet till bolaget och styrelse kom bland annat att införas

¹⁹ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s. 42

²⁰ Larsson, B. *Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965-2000* (2005)

²¹ FAR:s revisions bok (2004), s. 14

²² ABL 1 kap 3 §

²³ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s.34

²⁴ Larsson, B. *Auditor regulation and economic crime in Sweden, 1965-2000* (2005)

²⁵ FAR:s Revisionsbok (2004), s.16

²⁶ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 34-36

under denna period. Det kom att regleras i den aktiebolagslag som utkom 1910.²⁷ Samtidigt som utformandet av denna lag, inrättades ett auktorisationsförfarande för revisorerna.²⁸ Det började också utbildas studenter med behörighet till revisorsyrket i Stockholm. Det var inte förrän i samband med Kreuger-kraschen som revisorsyrket fick ett lyft. Det fanns vid den tidpunkten endast 56 revisorer. Yrkesgruppen var inte tillräckligt stor för att ta ansvar för denna krasch utan såg detta som en möjlighet att etablera sig, då de såg att ett behov fanns.²⁹

I 1944-års aktiebolagslag sattes ett kompetenskrav på revisorerna. Dessutom betonades oberoendekravet som en viktig förutsättning för att revisorn ska kunna utföra sina uppgifter. Krav på auktoriserad revisor i större aktiebolag ställdes men inte på mindre aktiebolag. Lagen ansågs vara betungande men inte ge tillräckligt skydd åt intressenterna, vilket i 1975-års aktiebolagslag kom i uttryck som en utökning av olika jävsförhållande.³⁰

I ett PM från BRÅ 1978 rekommenderar arbetsgruppen att alla aktiebolag på sikt ska ha en kvalificerad revisor. Deras uppfattning är att företag som inte har krav på kvalificerad revision är de som är mest utsatt för ekonomisk brottslighet. Ett införande av en allmän revisionsplikt skulle motverka denna brottslighet. Av de företag som enligt lag inte behöver ha en kvalificerad revisor, använder sig många av det ändå. Därför ansågs kravet drabba endast en mindre del av bolagen.³¹

Under 1990-talet kom de svenska reglerna att anpassas efter EG:s direktiv, där bland annat ansvaret för godkännande och auktorisation av revisorer överfördes till RN. Vidare påverkades revisionen av den prispress som fanns på revisionstjänster, till att endast granska nödvändiga områden, dock fortfarande utifrån riskbedömning.³²

2.1.3 Revision i Sverige

För aktiebolag regleras revision i ABL, där det framgår vad som ska granskas, kommenteras i revisionsberättelsen samt hur en revisor väljs och när han inte får väljas.³³ I RevL behandlas närmare hur en revisor blir godkänd respektive auktoriserad samt vad denne har för skyldigheter. Lagen är alltså till för vad en revisor får och inte får göra. I RS, som är utgiven av FAR: s revisionskommitté, beskrivs närmare hur en revision ska göras.

²⁷ Ibid.

²⁸ Larson, B. *Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965-2000* (2005)

²⁹ Jönsson, S., *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

³⁰ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 36-39

³¹ BRÅ PM 1978:2 *Revisorns roll*, s. 36 - 38

³² Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 40

³³ ABL kap 9

I Sverige ska revisorn inte endast ta hänsyn till företagets räkenskaper utan även till hur förvaltning sköts. Det regleras i ABL 9 kap 3 §, som säger: ”revisorn skall granska företagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning”. Förvaltningsrevisionen har som mål att utgöra underlag för om styrelsen ska få ansvarsfrihet samt att klargöra om någon styrelseledamot eller VD:n inte handlat efter tillämpliga lagar.³⁴

Revisorns granskning rörande omfattning och inriktning behandlas inte i lagstiftningen, utan den förväntas göras enligt god revisions sed enligt ABL 9 kap 3 §. Då det inte är reglerat i lagen vad som ska granskas och i vilken omfattning, gör att revisorn har större möjlighet att anpassa revisionen efter den utveckling företaget genomgår. Vad som menas med god revisions sed är upp till revisorsnämnden och revisorsorganisationerna.³⁵ Ett regelverk som är heltäckande hade varit svårt att konstruera då samhället snabbt förändras vilket ställer nya krav på revisionen. Revisions sed kan ses som revisionskvalitet, där efterlevnaden av normering och revisorns kvalifikationer ska vara tillräckliga. I de fall då tveksamhet uppstår beslutas utfallet i domstol.³⁶

2.1.4 Revisionsberättelse

Efter varje räkenskapsår ska revisorn lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Omfattningen av revisionsberättelsen är samma för alla aktiebolag oavsett dess storlek och vilken intressentgrupp de har.³⁷ Den lagstiftning som reglerar revisionsberättelsen för aktiebolag är ABL. Vidare beskriver RS 709 hur utformningen av revisionsberättelsen ska se ut.

En revisionsberättelse ska innehålla uttalande om vilka normer revisorn använt sig av vid upprättandet, vilket regleras i ABL 9 kap 30 §. RS betraktas vara ett lämpligt sådant normsystem, vidare kan det vara lämpligt att uttala sig om att upprättandet skett enligt god revisions sed.³⁸ Övriga paragrafer anger vad en revisor ska uttala sig om angående bolagets räkenskaper och styrelsens förfaranden. Nedan följer en sammanställning av de uttalandena som alltid ska vara med i revisionsberättelsen.³⁹

- om årsredovisningen upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning

³⁴ FAR:s Samlingsvolym 2, (2006) RS Ordlista (s.328)

³⁵ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s. 36

³⁶ Fant, J-E . *Revisorns roll* (1994), s. 55- 56

³⁷ ABL 9 kap 28 §

³⁸ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s.133

³⁹ ABL 9 kap 31- 33 §§

- rättvisande bild av bolagets resultat och ställning
- förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens andra delar
- om bolagsstämman bör fastställa balans - och resultaträkning
- om bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande vinst och förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen
- om styrelsen och VD:n bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget

För att få en uppfattning om ovanstående punkter måste således en granskning löpande och i efterhand göras av verksamhetens räkenskaper och ekonomiska förvaltning.⁴⁰ I revisionsberättelsen tar revisorn ställning till ovanstående punkter. Det är dennes skyldighet att om några tveksamheter angående årsredovisningens upprättande enligt tillämplig lag finns, att påvisa det. Fastställandet av bolagets balans- och resultaträkning behöver varken tillstrykas eller avstrykas, men råder några tveksamheter ska skälen till dessa anges. Frågan angående beviljandet av ansvarsfrihet görs individuellt för varje styrelseledamot och VD:n. Om några tveksamheter på ovanstående punkter skulle finnas ska en kopia av revisionsberättelsen direkt skickas till skattemyndigheten.⁴¹

Förutom de punkter som presenteras ska det, om det förekommer, lämnas upplysningar om följande:⁴²

- om styrelsen och VD:n har upprättat en förteckning över vissa lån och säkerheter om sådana finns
- anmärkning om någon styrelseledamot och VD:n företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan leda till ersättningsskyldighet gentemot bolaget
- anmärkning om någon styrelseledamot och VD:n handlat i strid med ABL, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen
- upplysningar som revisorn anser aktieägarna bör få kännedom om

En revisionsberättelse är en offentlig handling, vilket begränsar revisorn, då uppgifter som skulle skada företaget inte får tas upp.⁴³ Finner revisorn att företaget inte fullgjort sina skatte- och avgiftsskyldigheter ska anmärkning lämnas,⁴⁴ kopia av revisionsberättelsen ska också lämnas till skatteverket.⁴⁵

⁴⁰ BRÅ PM 1978:2, *Revisorns roll* s. 20

⁴¹ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s.134-137

⁴² ABL 9 kap 32-35 §§

⁴³ Moberg, K. *Bolagsrevisorn* (2005), s.136

⁴⁴ ABL 9 kap 34 §

⁴⁵ ABL 9 kap 37 §

2.2 Revisorns oberoende

Syftet med revision, som tidigare nämns, är att ge trovärdighet åt bolagets räkenskaper och ekonomiska förvaltning. I samband med revision hörs ofta oberoende, men i svensk lagstiftning nämns inte begreppet. Det som menas är opartiskhet och självständighet, och även objektivitet. Inför varje uppdrag i revisionsverksamhet ska revisorn pröva om en sådan risk föreligger.⁴⁶ Revisorn ska i sådana fall enligt RevL 21 § avsäga sig uppdraget.

Den svenska oberoenderegleringen bygger på både associationsrättsliga bestämmelser rörande jäv, och bestämmelser av mer näringsrättslig natur. De sistnämnda behandlas i RevL och inriktar sig på revisorns agerande i yrkesverksamheten. Det blir således revisorn som överskrider lagen om denna inte följs. De mer associationsrättsliga reglerna återfinns i ABL,⁴⁷ vilken säger att en revisor inte är valbar om denne är/har:⁴⁸

- aktier i bolaget
- ledamot i styrelsen eller verkställande direktör, eller i något av bolagets dotterföretag
- anställd i bolaget
- gift eller sambo med eller släkt med någon i bolagets styrelse eller med verkställande direktören
- låneskuld till företaget

Mot revisorns oberoende finns många hot, men den största debatten har kretsat kring dennes klientkontakt. Naturligtvis ska inte revisorn ha haft inflytande över granskningsföremålet på ett omfattande sätt och inte heller vara bunden till personer som har haft det. Hotet kan bestå av till exempel förhandling av arvode, där låga arvoden ses som en konkurrensfördel men slutar i sämre revision.⁴⁹ Oberoenderegleringen kan ses som ett sätt att begränsa revisorns möjligheter att agera för egen ekonomisk vinning, inom de revisionsregler som finns.⁵⁰

2.3 Hårdare regler inom EU

Efter Enrons konkurs befann sig allmänhetens förtroende för kapitalmarknaden på en låg nivå. Enron var inte den enda skandalen, men troligen den som gav störst eko i finansvärlden. Inom EU ansågs att något behövde göras för att stärka det

⁴⁶ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 30

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ ABL 9 kap 17 §

⁴⁹ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 187-190

⁵⁰ Ibid.

raserade förtroendet, samt minska risker för liknande skandaler i framtiden.⁵¹ Dock fanns inom EU-kommissionen en rädsla för ett ”incidensstyrt lagstiftande”, vilket ville undvikas. Under ett antal år har arbetet pågått med att ta fram ett direktiv från Europaparlamentet och rådet. Den 17 maj 2006 antogs direktiv 2006/43EG, som innebar en del ändringar av direktiv 78/660/EEG. Detta direktiv ska medlemsländerna anta senast 29 juni, 2008. De skäl som anges ligga till grund för direktivet är bland annat att skapa ett mer harmoniserat regelverk för medlemsstaterna, samt att säkerställa revisorns oberoende och kvaliteten på den genomförda revisionen.⁵²

En viktig del i direktiv 78/660/EEG är möjligheten för medlemsstaterna att undanta mindre bolag från den lagstadgade revisionsplikten. I dagsläget är gränsvärdena i direktivet en omsättning på max 7,3 miljoner euro, balansomslutningen får ej överstiga 3,65 miljoner euro och antalet anställda får inte vara över 50. Som det ser ut idag är Sverige ett av de få länder som valt att inte utnyttja denna möjlighet. Sedan har varje land valt sina egna gränser utifrån vad de anser vara lämpligt. Danmarks gräns för omsättning är till exempel 3 miljoner danska kronor.⁵³ Vilket är avsevärt mycket lägre än den gräns som tillåts inom EU.

En anledning till att ämnet rörande revisionsplikt för de mindre aktiebolagen är aktuellt nu, är anammandet av internationella standarder för revision och redovisning. Dessa är utformade med större bolag i åtanke, men även mindre bolag omfattas i det fall att medlemsländerna i EU valt att inte utnyttja ovanstående undantag från revisionsplikten. Såväl IFRS som IAS förväntas att bidra till en mer omfattande och tidskrävande revision.⁵⁴ Detta innebär givetvis en ökad kostnad för det reviderade bolaget och därmed ökat stöd för att småbolagen ska undantas från revisionsplikten.

2.4 Institutionell teori

Den teori som oftast används inom redovisningsforskningen för att spegla hur redovisningsnormer utvecklats kallas institutionell teori.⁵⁵ Denna teori hjälper oss att förstå vad det är som driver förändring samt vilka problem som eventuellt föreligger.

⁵¹ Europeiska gemenskapen, *En förstärkt lagstadgad revision i EU* (2003)

⁵² *Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG*

⁵³ Svanström, T. *LAGSTADGAD REVISION: JA, om företagen får välja* (2006)

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Artsberg, K. *Redovisningsteori – policy och praxis* (2005), s.431

Enligt den institutionella teorin är våra handlingar begränsade av de värderingar och ideologier som existerar i ett visst samhälle vid en viss given tidpunkt. Dessa allmänna värderingar är nödvändiga för att vi ska kunna förstå varandra och leva tillsammans, samt för att göra individuella och samhällsgemensamma beslut mer effektiva.⁵⁶

Genom den institutionella teorin kan vi förklara varför det är svårt och tar så lång tid att få till förändringar inom redovisningsområdet. Teorin visar på att mänsklig aktivitet uppvisar tröghet på grund av vanor och rutiner om hur saker ska göras.⁵⁷ Den institutionella teorin menar på att människors handlingar är varken avsiktliga eller medvetna, de görs mer eller mindre på rutin.⁵⁸ Ju mer institutionaliserade människors och organisationers handlingar blir, desto mer förutsägbara och kontrollerbara blir de. Att handlingar mer och mer tas för givna innebär att möjliga alternativ till de existerande "institutionella programmen" minskar.⁵⁹ Tidigare strukturer som egentligen finns till för att underlätta för snabba och logiska beslut kan istället hindra förändring och orsaka tröghet i utvecklingen.⁶⁰

2.4.1 Förändringskrafter inom redovisningsnormeringen

I vetenskapliga artiklar av bland andra Jönsson, Puxty med flera målas en bild upp för att beskriva drivkrafterna bakom regleringen inom redovisning. Genom att ta del av dessa, kan vi skapa oss en djupare förståelse för vilka krafter det är som styr förändringar på området.

Streeck och Schmitter har utvecklat en modell som kan användas för att utforska hur reglering i olika länder uppkommer. De identifierar tre organisatoriska principer för allokering och koordinering, dessa utifrån de tre kontrollmekanismerna Staten, Marknaden och Samhället. De benämns *hierarchical control*, *dispersed competition* och *spontaneous solidarity*. Alla tre spelar en viktig roll i regleringen av redovisning, varvid uppkomsten av reglering bara kan förstås genom att man tittar på samtliga principer.⁶¹

Med *hierarchical control* menas den princip av social ordning som organiseras av formella och byråkratiska samhällsorgan, vilka använder sig av regler och sanktioner som en kontroll av särskilda aktiviteter och människor. *Hierarchical control* är synbar på många sätt inom regleringen av redovisningen, exempelvis genom lagstiftningen som kräver att man försör omgivningen med

⁵⁶ Ibid. s. 43-44

⁵⁷ Artsberg, K. *Redovisningsteori – policy och praxis* (2005), s. 432

⁵⁸ Carruthers, *Accounting, ambiguity, and the new institutionalism* (1995), s. 315

⁵⁹ Berger et al. *The social construction of reality* (1967), s. 62

⁶⁰ Artsberg, K. *Redovisningsteori – policy och praxis* (2005), s. 432

⁶¹ Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism* (1987)

redovisningsinformation. Men även i de formella sätt som redovisningen ska utföras, samt i auktoriseringen av personal som sätter samman och granskar informationen.⁶²

Dispersed competition handlar om hur marknaden skapar social ordning genom kontrakt mellan tillverkare och köpare av varor och tjänster.⁶³ Aktörerna deltar på marknaden för att själva kunna uppnå större rikedom och detta konkurrensintensiva beteende genererar normer och standarder.⁶⁴ Denna princip är märkbar om man tittar på hur marknaden förser och sprider redovisningsinformation till omgivningen. Exempelvis så har relationen mellan ett företag och dess revisor karaktären av en affärsrelation.⁶⁵

Den sista principen för kontroll, *spontaneous solidarity*, pekar på en kontroll där oförmedlad lojalitet mellan medlemmar av olika grupper i samhället skapar reglering.⁶⁶ Det refererar till den principen av social ordning som baseras på samhällelig samhörighet, vilken uppkommit till följd av gemensamma värderingar eller seder och ömsesidig respekt. *Spontaneous solidarity* tas ofta för given vid undersökningar av hur reglering uppkommer. Dock är denna en mycket viktig beståndsdel, exempelvis för att kunna iaktta troheten och lydnaden hos de människor som fastställer professionella normer och tillvägagångssätt, samt de som omfattas av dessa.⁶⁷

Puxty med flera skriver i en artikel från 1987: "...an adequate study of accountancy regulation must attend to its institutions and its practices as emergent within, and reproductive of, the intersections between ordering principles."⁶⁸ De har där tagit Streeck och Schmitters ramverk i anspråk för att visa på hur redovisningen regleras inom fyra framstående kapitalistiska samhällen. De anser dock att modellen inte är fullständig, utan saknar några viktiga aspekter. Exempelvis tar den varken hänsyn till det historiska eller det internationella perspektivet. Man beaktar inte hur de tre principerna för social kontroll beror av ett lands historia, och uppmärksammar heller inte statens begränsade politisk-ekonomiska autonomi i världssystemet.

När författarna undersöker redovisningsregleringen teoretiserar de institutioner och redovisningspraktik som ett resultat av den interaktion som finns mellan olika statliga chefer, företrädare för kapitalet samt representanter för olika organiserade intressegrupper. Dessa verkar inom en struktur av politisk-ekonomiska relationer

⁶² Willmott et al. *Regulation of Accountancy and Accountants* (1992)

⁶³ Willmott et al. *Regulation of Accountancy and Accountants* (1992)

⁶⁴ Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

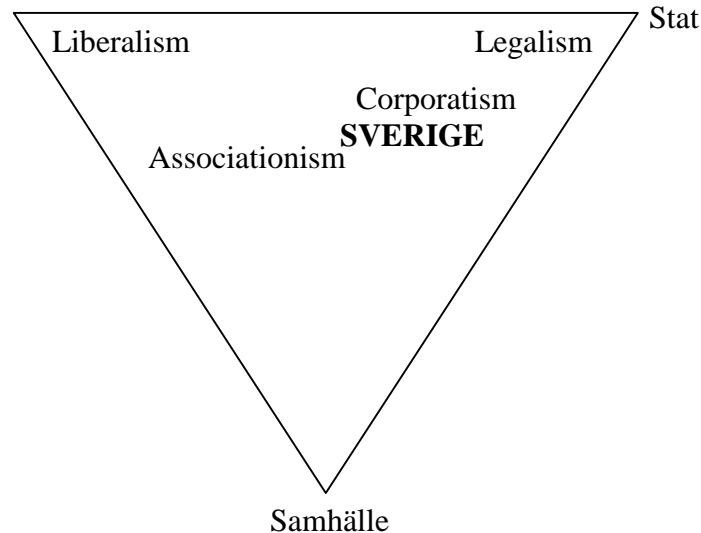
⁶⁵ Willmott et al. *Regulation of Accountancy and Accountants* (1992)

⁶⁶ Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

⁶⁷ Willmott et al. *Regulation of Accountancy and Accountants* (1992)

⁶⁸ Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism* (1987)

som samtidigt både förenar och splittrar dem genom interna motsägelser och spänningar. Det sätt på vilket de olika grupperna handlar kan ses som ett uttryck för de tre principerna för social ordning.⁶⁹



Regleringsstrategier i relation till de tre krafterna, (Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism*)

Puxty med flera menar på att Samhället är underordnad Marknaden och Staten när det gäller reglering inom redovisning. Därför hamnar de olika regleringsformerna någonstans på axeln mellan Marknaden och Staten i Streeck och Schmitters modell. Författarna kallar dessa ytterligheter *Liberalism* och *Legalism*, mellan vilka det förekommer olika blandformer med influenser av Samhället. Sveriges regleringsform benämner författarna *Corporatism*, vilket är en blandform, men med ett större beroende och inflytande av *hierarchical control*, då staten är direkt involverad i regleringen av redovisningen. De menar på att revisorsprofessionen i Sverige både licensieras av och integreras i statens hierarkiska regleringssystem. På detta vis blir de till ett hjälpmedel för staten för att få sina regler efterföljda och legitimerade.⁷⁰

I England finns en annan strategi som Puxty med flera kallar *Associationism*. Där har revisorsprofessionen ett starkt inflytande på utvecklingen av reglering på området. Principen för social ordning som har störst inflytande på regleringen är Marknaden, men man finner även influenser från Samhället. I England har inte revisorsprofessionen blivit organiserad av Staten och är heller inte i beroendeställning till den.⁷¹

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism* (1987)

⁷¹ Ibid.

Sten Jönsson skriver i en artikel om hur redovisningens roll skapats i det svenska samhället: *"The development of financial accounting in Sweden can only be understood against the background of the Kreuger crash."*⁷² Han menar på att industrin tappade sitt anseende i och med Kreugers fall 1932 och gav därmed en möjlighet till maktskifte. Skandalen satte igång nya förändringar i samhället. Bland annat fick socialdemokraterna makten och de drev på utvecklingen av en välfärdsstat. Avtal skrevs mellan företagen och fackföreningarna för att undvika vilda strejker, och nya skatteregler stimulerande tillväxten av den svenska industrin. Mer än någonsin tidigare kom staten att ta rollen av ett översynsorgan och regleringen av redovisningen hamnade till stor del i deras händer. Det var först när välfärdsstaten började få ekonomiska bekymmer som kapitalmarknaden fick gehör och en större legitimitet, menar Jönsson.

Jönsson uttrycker att revisorsprofessionen också kom att agera till följd av skandalen, då de såg en möjlighet att skapa sig en starkare position. Kreugerkraschen kunde användas som ett argument till att påvisa betydelsen av en kvalificerad granskning av redovisningen och genom detta erkännande kunde professionen öka sin betydelse i samhället. Dock var inte professionen tillräckligt organiserad och stor vid denna tid för att ta några större egna initiativ. Till följd av krisen kom revisorsprofessionen att etablerade sig som självständiga experter på området.⁷³

Enligt Jönsson är det tydligt att det i Sverige varit skandaler och oro för bedrägerier som drivit på utvecklingen av redovisningen. I sin artikel skriver han att debatten inom redovisningsfrågor varierat genom åren och tittar man tillbaka i tiden kan man finna tider av intensifierad debatt inom redovisningen. Genom att undersöka sådana perioder har Jönsson lyckats få fram ett mönster av vad som sätter igång debatten och därmed driver ny redovisningsreglering. Det visar sig att debatten utlöses genom att det finns en allmän känsla av oordning, en budbärare för fram en möjlig lösning på problemet och en grupp experter på området arbetar fram de tekniska detaljerna. Redovisningens roll skapas när det finns något som styrker ett behov för nya regler eller på grund av att det finns någon som anses vara tillräckligt pålitlig för att beviljas funktionen att utforma nya regler. I all debatt rörande redovisningsnormeringen har praktiskt och inte teoretiskt resonemang varit av stor betydelse för att få till förändringar och för att frambringa legitimitet till reglerna. Jönsson, menar på att man genom att använda sig av praktiska erfarenheter vid argumentering lyckats övertyga människor om reglernas relevans, och de som besitter erfarenheten uppnår auktoritet.⁷⁴

⁷² Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

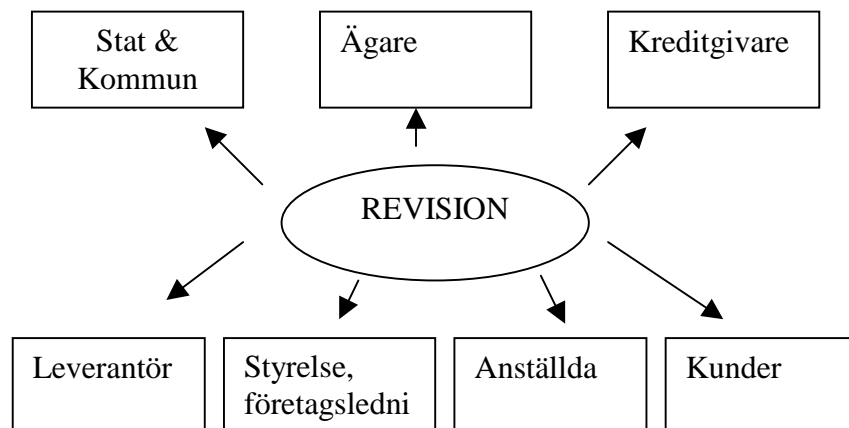
⁷³ Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

⁷⁴ Ibid.

Jönsson skriver: "...accounting is organized in relation to a greater power."⁷⁵ Revisorns tekniska funktion uppstår i kommunikationen mellan den som tar del av redovisningsinformationen, och den redovisningsskyldige. Jönsson har i sin studie kommit fram till ett typiskt mönster i den svenska normeringen. Han menar på att professionen inte tagit en roll som redovisningsreglerare, utan istället granskare av lagstiftning som omfattar företagen. I frågor som är av intresse för professionen infiltrerar de staten. Visserligen är det staten som är ansvarig för förändringar inom redovisningsregleringen, men professionen har en röst där det betyder som mest. De har blivit mycket framgångsrika i att infiltrera de nätverk där de kan påverka. Som en *parasit* på staten, så uttrycker Jönsson professionens sätt att påverka. När statens makt försvagades under 1980-talet vann kapitalmarknaden en större uppmärksamhet och legitimitet, och då valde professionen istället att rikta sin uppmärksamhet mot dem.

2.5 Revisionens intressenter

Det dominerande syftet bakom revisionsplikten införande var att ge ägarna större insyn och därmed större kontroll över företagsledningens förvaltning av verksamheten. Men revisionen i Sverige är inte bara till för att tillgodose ägarnas informationsbehov, utan ska även direkt eller indirekt förse andra intressegrupper med användbar information. Nyttan av revisionen finner man alltså även hos företagets interna grupper såsom anställda och bolagsledningen samt externa grupper som kreditgivare, leverantörer, staten och kommuner, kunder, och samhället i stort.⁷⁶



(Företagets och revisionens intressenter, FARs Revisionsbok s. 17)

Enligt intressentmodellen ovan avser företagets intressenter alla de individer, grupper och organisationer som har någon typ av utbytesrelation med företaget. Intressenterna och företaget är på ett eller annat sätt beroende av varandra, och det

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ FARs Revisionsbok 2004, s. 14-15

är utifrån denna relation som man kan förstå nyttan av revisionen för de olika grupperna. Från företagets sida handlar beroendet om ett behov av engagemang i deras verksamhet. Medan intressenterna står i en beroenderelation till företaget för att få sina intressen och behov tillfredsställda.⁷⁷ Revisionen är alltså kopplad till ett behov av att kommunicera information som är av intresse för olika grupper.⁷⁸

Företagets ägare förser bolaget med kapital, med avsikten att det ska ge en bra avkastning. Dock innebär det också ett risktagande om företaget inte presterar tillfredställande. I många företag är ägandet utspritt, vilket leder till att inflytandet flyttas från ägarna till företagsledningen och deras intressen. Ägarna har därmed inte samma möjlighet att bedöma värdet av sin investering, utan får använda sig av den information som företagsledningen väljer att framföra. Informationsasymmetri uppstår mellan ägare och företagsledningen. Och till följd därav uppstår ett behov av insyn i företagets verksamhet för att kunna avgöra om ledningen förvaltar bolaget på rätt sätt. Revisionen är ett sätt för ägarna att minska på detta informationsunderläge, genom att den information som lämnas från ledningen kommer under granskning av en oberoende revisor.⁷⁹

I Sverige är dock de flesta aktiebolag mindre bolag som leds av sina ägare. Ägaren har redan den insyn i sitt företag som behövs för att denne ska kunna fatta väl underbyggda beslut vad det gäller sin ekonomiska investering i företaget och det saknas ett direkt behov för dem att kontrollera hur verksamheten sköts.⁸⁰ Revisionen av årsredovisningen i syfte att öka tilltron till denna är bara till nytta i företag där ägaren inte har tillgång till intern information, då ägaren inte ingår i företagsledningen eller styrelsen.⁸¹

Bolagsledningen, det vill säga VD och styrelse, ser för det mesta revisionen som något värdefullt då den hjälper till att kontrollera räkenskaperna och bokföringssystemet som finns i företaget. Revisionen leder också till att bedrägerier undviks samt att trovärdigheten för den externa informationen bland företagets intressenter ökar. Vidare bidrar också revisionen till att företagsledningen får nya kunskaper inom redovisningsområdet samt att ytterligare tjänster kan köpas av revisorn för ett mer ekonomisk fördelaktigt pris. Revisionen kan alltså ses som positiv för bolagsledningen både externt och internt. Det har dock visat sig att denna nyttan avtar ju mindre företaget ifråga är.⁸²

Kreditgivarna, anses vara bland de viktigaste intressenterna av revisionen, då de beviljar kredit till företaget för att verksamheten ska kunna drivas vidare. Som

⁷⁷ Bruzelius et al., *Integrerad organisationslära* (2000), s. 73

⁷⁸ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 89

⁷⁹ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 89

⁸⁰ Ibid. s. 91

⁸¹ Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

⁸² Ibid.

ersättning för den risk de tar genom att låna ut pengar till företaget utgår vanligtvis ränta. Normalt sett ska dessutom lånet genom amorteringar betalas tillbaka inom en viss tidsperiod. Kreditgivarna har ett behov av att kunna bedöma företagets återbetalningsförmåga för att kunna uppskatta den risk de tar genom kreditgivningen. Precis som ägaren befinner sig kreditgivarna i ett informationsunderläge jämfört med företaget.⁸³ Kreditgivarna har ofta ett stort intresse i att räkenskaperna granskas och ser positivt på revision. Dock är den reviderade årsredovisningen inte det enda underlag som de använder i sin kreditbedömning.⁸⁴

Birgitta Svensson delar i sin avhandling upp de svenska kreditgivarna i två olika grupper, nämligen institutionella kreditgivare, dit banker räknas, samt icke institutionella kreditgivare, till vilken leverantörerna hör. Enligt undersökningen använder de förra sig flitigt av årsredovisningen vid sin kreditbedömning av små och medelstora företag. Dessutom utnyttjar de nästan alltid mer uppdaterad företagsintern information som periodrapporter, budgetar och prognoser. De icke institutionella kreditgivarna däremot använder mycket sällan årsredovisningen eller annan företagsintern redovisning som bedömningsunderlag för små och medelstora företag. Istället grundas besluten om kreditgivning mestadels på information från kreditupplysningsföretag. Denna typ av data nyttjar alltid även de institutionella kreditgivarna i sin bedömning.⁸⁵ I kreditupplysningsinformationen ingår vanligtvis eventuella anmärkningar och upplysningar från företagets revisor.⁸⁶ Långsiktiga relationer och förtroende är avgörande för hur mycket redovisningsinformation som de institutionella kreditgivarna hämtar in. Hos de icke institutionella kreditgivarna däremot inverkar dock inte detta på informationshämtandet.⁸⁷

Samhället i stort, staten och kommunerna har åtskilliga intressen av revision. Just dessa intressen har lett till att revisorns rapportering till myndigheterna blivit mer och mer omfattande. Revisorn har bland annat en skyldighet att anmäla alla de brott de upptäcker till myndigheterna och ska därmed bidra till att minska den ekonomiska brottsligheten. Dessutom antas revisionen leda till en förbättring av beskattningsunderlaget samt att fel eller försakande av beskattning uppmärksammas.⁸⁸ För staten och kommunerna ligger redovisningen till grund för skatter och avgifter, och de måste därför kunna vara säkra på att företaget redovisat korrekta uppgifter.⁸⁹ Men det ligger också i samhällets intresse att det

⁸³ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 132-133

⁸⁴ Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

⁸⁵ Svensson, B. *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet* (2003), s. 120-122

⁸⁶ FARs Revisionsbok 2004, s. 15

⁸⁷ Svensson, B. *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet* (2003), s. 120

⁸⁸ Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

⁸⁹ FARs Revisionsbok 2004, s. 16

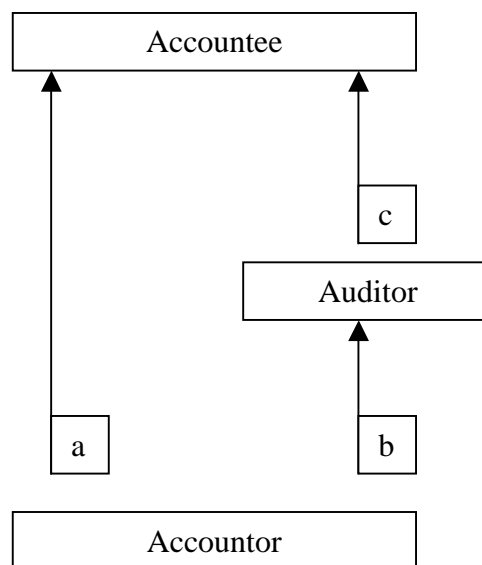
finns en tilltro till verksamhetsformen aktiefbolag samt värdepappersmarknaden, och där uppfyller revisionen ett sånt förtroende.⁹⁰

⁹⁰ Diamant, A. *Revisorns oberoende* (2004), s. 82

2.5.1 Revisionens förväntningsgap

Eftersom det finns flera olika intressenter till redovisningen finns det också flera olika intressen, behov och förväntningar på vad revisionen ska leda fram till. När de olika intressenternas förväntningar på revisionen inte överensstämmer med vad revisorn kan och får göra uppstår ett så kallat ”förväntningsgap”. Detta gap kan minskas antingen genom att god redovisningssed även innefattar det som intressenterna begär eller genom att revisorerna klargör för intressenterna vad den lagstadgade revisionen omfattar.⁹¹

Förväntningsgapet tydliggörs i en svensk studie av Häckner med flera, som handlar om revisorns tankar om revisionen. Resultatet från studien tyder på att revisorerna inte lägger ner mycket arbete på sådana saker som de själva uppfattar som viktiga för revisionens intressenter, utan arbetar istället med sådana saker som går att kontrollera på ett tillfredställande sätt. Revisorerna verkar mer bekymrade över sin egen situation än de grupper vars intressen de är till för att skydda. Mycket kritik har riktats mot revisionen efter stora redovisningsskandaler i olika företag. Kritiken har haft sin grund i att revisorerna inte upptäckt bedrägerier eller kunnat försäkra att ett företags förvaltning skötts korrekt. Något som enligt studien utmärker den svenska revisionsprofessionen är dess ovilja att förändra sättet på vilket de utövar sitt yrke.⁹²



(The accountability model, Häckner et al. *Swedish auditors view of auditing*, s. 92)

Modellen ovan visar på flödet av information från ett företag till dess intressenter. Vissa delar av informationen går direkt till intressenterna (a), medan andra delar

⁹¹ FARs Revisionsbok 2004, s. 111- 112

⁹² Häckner et al. *Swedish auditors view of auditing* (2006)

först hamnar hos revisorerna (b) för kvalitetsgranskning enligt lagar och regler innan intressenterna får den (c). Ett problem kan uppstå angående revisorernas oberoende gentemot företagen, då revisionsbyråerna ofta tjänar stora pengar på att ge rådgivning till företagen. Ur denna relation uppstår en risk för att kvalitén i granskningen blir sämre då revisorerna tar större hänsyn till företagsledningens intressen än intressenternas. Revisorerna kan tänkas lägga mer tid åt pil (c) än (b) i modellen, och kanske inte lägga någon tid alls på informationen i pil (a).⁹³

I studien delas revisionen upp i två delar efter revisorernas uppgifter. Den första uppgiften fokuserar på inträffade händelser, fakta och sifferanalys. Till exempel granskas balansräkningens olika delar utifrån lagar och rekommendationer. Denna information representeras av pilarna a och b i modellen och kallas enligt författarna för "...*hard, historical and fragmented*..." Sysslorna här beskriver den svenske revisorns arbete. Den andra uppgiften som en revisor kan ha är att granska den information som är viktig ur intressenternas synvinkel, vilken ger dem ett bra underlag för att fatta förnuftiga ekonomiska beslut, och kallas av författarna för "...*soft, future-oriented and comprehensive*...". Detta slag av information är mycket svårare att granska, vilket visar sig i att revisorer oftast undviker att kommentera den. Konsekvensen härav är att informationen går direkt till intressenterna utan att granskas (a). Det visade sig även i studien att svenska revisorer inte gärna bidrar till en vidare granskning av denna värdefulla information för intressenterna.⁹⁴

En av studiens slutsatser lyder: "*Doing things right seems to be more important than doing the right things.*" Författarna menar på att svenska revisorer mestadels arbetar traditionellt, enligt de lagar och regler som finns, utan att se alternativa tillvägagångssätt. Revisorerna visade på en ovilja att aktivt avslöja bedrägerier samt att ta fram den framtidsbaserade informationen som är av stor vikt för intressenterna. Allt tyder på att det inte finns någon avsikt bland Sveriges revisorer att minska förväntningsgapet. Viljan att skydda sig själva och sin egen verksamhet verkar vara starkare än viljan att skydda investerare och företagets övriga intressenter.⁹⁵

2.6 Effekter av avskaffad revisionsplikt i England⁹⁶

För att få insyn i vilka konsekvenser ett avskaffande av revisionsplikten kan få i Sverige har vi valt att se hur resultaten varit i England. Det finns ett antal genomförda undersökningar som behandlar detta. Vissa av dessa är lite äldre och

⁹³ Häckner et al. *Swedish auditors view of auditing* (2006)

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Collins, J. *Directors' Views on Exemption from the Statutory Audit* (2003)

behandlar effekterna av de tidigare stadierna av avskaffandet. Vi intresserar oss dock primärt för vad som hänt efter det steget i avskaffandet som gjordes 2003, då gränsen för vad som betraktas som småföretag i England höjdes ytterliggare efter tidigare höjningar under ett antal år. Dessa företag är ej skyldiga att använda sig av revision av sin redovisning.

Vi har funnit att en undersökning i kraft av sin omfattning (790 aktiebolag), lämpar sig väldigt bra som utgångspunkt för att belysa vilka tänkbara konsekvenser ett avskaffande av revisionsplikten kan få för svenska aktiebolag. Undersökningen är genomförd av Collins år 2003. Collins har även gjort tidigare undersökningar som tas i beaktande i denna undersökning.

Beställare av Collins studie var det brittiska handelsdepartementet (DTI). Collins delade in populationen i sitt urval i de företag som befann sig under gränsen för att räknas som småföretag, det vill säga de med en omsättning på en miljon pund eller lägre, och de som hade en omsättning på över en miljon pund, men under 4,8 miljoner pund.

(1 pund \approx 13,4 kronor)

2.6.1 Undersökningens genomförande

Collins inhämtade sin information från enkäter som skickades ut till 2633 företag, varav alltså 790 besvarade enkäten. Svartfrekvensen låg således på cirka 30 %, och det ansågs vara ett fullgott underlag. Collins poängterar att antalet företag i undersökningen är tillfredsställande då det endast skulle krävas 384 företag för att få ett representativt urval för en population av den storlek som de undersökta småföretagen representerar.

2.6.2 Vad som påverkar frivillig revision

För att få en bild om vad som påverkar huruvida ett företag använder sig av revision eller inte efter att det blivit undantaget från revisionsplikten, ställde Collins upp nio hypoteser. Dessa hypoteser testades sedan gentemot de svar som företagen lämnade i enkäterna.

Slutsatsen av den statistiska analysen blev att sannolikheten för frivillig revision ökar i ett företag om:

- Omsättningen är högre
- Ledningen anser att revision ökar kvaliteten i den finansiella informationen
- Ledningen anser att kreditvärdigheten ökar genom revision
- Ledningen anser att revision innebär en kontroll av redovisningen och dess system
- Företaget inte är helt familjeägt
- Företaget inte har delägare utan tillgång till intern finansiell information
- Ledningen normalt brukar förse banker och andra finansiärer med en kopia av årsredovisningen

2.6.3 Omfattningen av frivillig revision

Collins sökte även svar på frågan om hur stor andel av företagen som valde att använda sig av frivillig revision. Här delades företagen in i ovan nämnda gränser; de som hade en omsättning på under en miljon pund, samt de som hade en omsättning på under 4,8 miljoner pund. Av urvalet bestod 80 % av företag med en omsättning på en miljon pund eller lägre. Undersökningen fann att 58 % av de företagen valde att avstå från revision, och 42 % valde att använda sig av frivillig revision. Här bör även de faktorer som diskuterades i föregående del beaktas. Utifrån att nivån på omsättningen har en positiv effekt på ledningen val att använda sig av frivillig revision, kan vi dra slutsatsen att de företag som har en omsättning närmare en miljon pund i större utsträckning använder sig av revision än de som har en lägre omsättning.

De vanligaste anledningarna till att använda sig av revision bland de företag som lät revidera sin redovisning uppgavs vara; en vilja att ha reviderad redovisning, företagspolicy, samt att företaget ej kvalificerade sig för undantaget (till exempel på grund av publikt intresse).

På frågan om vilka företag med en omsättning på mellan en och 4.8 miljoner pund som skulle använda sig av frivillig revision svarade 79 % att de hade den intentionen. Den viktigaste orsaken till detta angavs vara att förse en tredje part med en garanti eller försäkras. Collins tror även att en anledning till att det är vanligare med frivillig revision i företag med större omsättning är att den relativa kostnaden för revisionen blir mindre.

Bland de företag som valde att utnyttja avskaffandet av revisionsplikten angavs den viktigaste anledningen vara att det fanns besparingar i att inte revidera sin redovisning.

2.6.4 Kostnadsbesparingar

Frågan om hur mycket som företagen sparat genom att inte använda sig av revision visade sig vara svårbesvarad. Endast 46 respondenter besvarade denna fråga. Det visade sig att majoriteten av de företagen hade besparingar på upp till 1 000 pund. Ett fåtal svarade att de inte haft några besparingar över huvudtaget. Collins påpekar att 1 000 pund låter rimligt eftersom det var den vanligaste kostnaden som upptogs i föregående års redovisning. Att besparingen visat sig vara av obetydlig storlek eller att revisionskostnaderna är svåra att skilja från andra kostnader, anser Collins vara troliga förklaringar till att så få av de tillfrågade besvarade denna fråga.

2.7 Kapitelsammanfattning

I detta kapitel har vi lyft fram den litteratur som utgör grundstenarna i vår undersökning och slutsats. Vi har börjat avsnittet med att klargöra vad revisionen i Sverige innebär, hur lagstiftningen om den växt fram och vilket dess syfte är. Avsikten med detta har varit att ge läsaren en förståelse för revisionens betydelse i Sverige.

Därefter har vi lagt fram den institutionella teorin för att beskriva för läsaren vad det är som driver utveckling inom redovisningsområdet. Vi har tagit upp Streeck and Schmitters modell om hur redovisning uppstår till följd av interaktionen mellan de tre krafterna, det vill säga Staten, Marknaden och Samhället. Detta har vi utvecklat vidare genom att anamma Jönssons och Puxty med fleras teorier utifrån modellen.

Vi har vidare gjort en intressentanalys för att beskriva alla de olika grupper som har intresse av att revisionen utförs. I och med att det finns många intressenter, finns det också många behov som revisionen ska tillfredställa. Detta leder ofta till att ett gap uppstår mellan de förväntningar som finns på revisionen och det som den enligt lagen innebär. Vi redogör för Häckner med fleras studie om hur detta förväntningsgap ser ut i Sverige samt hur revisorsprofessionen själva ser på den granskning de utför.

Avslutningsvis tar vi upp exemplet med England, där revisionsplikten avskaffades under 1990-talet. Med hjälp av Englands utveckling på området önskar vi skapa

en förståelse för vad ett avskaffande av revisionsplikten kan komma att leda till i Sverige. Enligt en studie av Collins presenterar vi konsekvenserna till följd av avskaffandet i England. Vi tittar på vad som gjort att vissa företag valt att fortsätta använda sig av revision, samt vilka kostnadsbesparingar de företag gjort som valt att inte använda sig av den.

3. Metod

Med detta kapitel vill vi presentera för läsaren hur vi gått tillväga med vår undersökning. Vi vill klargöra varför och hur vi skrivit denna uppsats. Genom att läsaren får en inblick i hur vi tänkt när det gäller såväl insamling av data, som genomförande av intervjuer och hur vi resonerat kring till exempel urval, hoppas vi att det klart framgår hur vi kommit fram till de resultat som slutsatser som finns i senare kapitel.

3.1 Val av ämne

När vi sökte efter ett lämpligt ämne för vår uppsats, ville vi finna något som kändes aktuellt för oss. Alla tre medförfattare är intresserade av redovisning i allmänhet och revision i synnerhet. Vi rådfrågade revisorer och fick ett antal förslag till ämnen som de ansåg var aktuella. Att vi bestämde oss för att studera revisionsplikten för små aktiebolag berodde på en rad olika anledningar. Först och främst tyckte vi att det var intressant att Sverige var i stort sett den enda av EU:s medlemsstater som ej utnyttjat möjligheten att undanta mindre bolag från revisionsplikten. Bara detta konstaterande väckte en hel del frågor som vi ville ha besvarade. Den politiska situationen i Sverige aktualiserade ämnet ytterliggare för oss, med en ny regering som innan valet deklarerat sitt ogillande av revisionsplikt för de mindre bolagen.

3.2 Val av metod

Metod är det sätt på vilket man löser problem och kommer fram till nya lärdomar. Inom ordet metod ryms allt det som bidrar till att uppnå undersökningens mål och syfte.⁹⁷ Innan en utredning sätter igång bör två metodval göras. Det ena valet handlar om vilken strategi som bäst lämpar sig för att få ett grepp om hur verkligheten ser ut, det vill säga ett induktivt eller deduktivt förhållningssätt. Det

⁹⁷ Holme et al. *Forskningsmetodik* (2000), s. 13

andra valet avser vilken form av information vi önskar samla in, man talar då om kvalitativ eller kvantitativ metod.⁹⁸

Vi har låtit vår problemställning vara ledstjärna i dessa val. Genom vår undersökning önskar vi skapa oss en förståelse för hur föreställningarna om revisionsplikten ser ut och detta avser vi att få svar på ute i verkligheten. Därför känns det självklart för oss att använda oss av en kvalitativ metod, som hjälper oss söka information och kunskap på djupet, samt en induktiv ansats som innebär att vi ger oss ut i verkligheten för att söka information som vi sen kan bygga teorier utifrån.⁹⁹

3.2.1 Induktiv ansats

Det finns tre möjliga forskningsansatser i en uppsats, deduktiv, induktiv och abduktiv. Deduktiv ansats tar sin början i teorin och utifrån enskilda fall dras slutsatser, det kan beskrivas som att något ska bevisas.¹⁰⁰ Till skillnad från en deduktiv ansats tar ett induktivt tillvägagångssätt sin början i empirin, då det utifrån en mängd enskilda fall ses ett samband som blir generellt.¹⁰¹ En abduktiv ansats är en kombination av induktion och deduktion, där det första steget är induktivt, så att en preliminär teori utvecklas. Denna teori testas sedan på nya fall och slutligen utvecklas en ny teori.¹⁰²

Det syfte vi har med uppsatsen stämmer bäst överens med en induktiv forskningsansats. Vi väljer att utifrån vad vår empiri säger, skapa oss en uppfattning om vad ett eventuellt avskaffande skulle betyda (teori). Med tanke på de andra forskningsansatsernas tillvägagångssätt, tycker vi att en induktiv ansats ger oss det resultat som önskas utifrån vårt syfte. Idealet vid induktiv metod är att vi som undersökare inte har några förväntningar.¹⁰³ Vi uppfyller inte detta ideal utan vi har förväntningar om vad utfallet blir, det genom tidigare studier och arbetslivserfarenhet.

3.2.2 Kvalitativ metod

Den mest grundläggande skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ metod är att den kvantitativa metoden omvandlar information till siffror eller mängder, vilket man varken kan eller bör göra med den kvalitativa metoden. Vid den kvalitativa

⁹⁸ Jacobsen, D I, *Vad, Hur och Varför?* (2002), s. 34, 38

⁹⁹ Ibid. s. 150, 35

¹⁰⁰ Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 23

¹⁰¹ Alvesson et al, *Tolkning och reflektion* (1994), s. 41

¹⁰² Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 24 - 25

¹⁰³ Jacobsen, D I, *Vad, hur och varför?* (2002), s. 35

metoden är det undersökarens uppfattning eller tolkning av informationen som är central.¹⁰⁴ Undersökaren försöker skapa sig en förståelse för hur människor upplever sig själva, sin tillvaro, sin omgivning och överhuvudtaget den kontext i vilken de ingår. Kvalitativ metod passar bäst för frågeställningar som syftar till att förstå hur personer och grupper upplever eller förhåller sig till olika företeelser.¹⁰⁵

Det som styr valet av metod är undersökningens problemformulering och syfte.¹⁰⁶ Därav följer att vi valt att använda den kvalitativa metoden med personliga intervjuer för att samla information. Målet med vår undersökning är att genom intervjuer kunna ta reda på vilka föreställningar om revisionsplikten som finns hos revisorerna samt småföretagen, och skapa oss en uppfattning om vad de tror ett avskaffande av revisionsplikten skulle innebära för deras verksamheter. För att göra detta krävs att vi har möjligheten att få en djupare förståelse och kunskap för hur intervjuobjekten tänker och hur verklighet ser ut som de verkar i. Att kunna kvantifiera specifika frågor och problem är inte relevant i den undersökning vi ämnar utföra.

Som en av den kvalitativa ansatsens fördelar ser vi möjligheten till flexibilitet i vår undersökning. Den ger oss möjligheten, att under processens fortskridande kunna göra eventuella ändringar i problemställningen, upplägget av vår undersökning och datainsamlingsmetoden. Metoden möjliggör också en större närhet till den vi intervjuar, vilket är avgörande för att skapa en djupare förståelse för dennes åsikter och upplevelser. Att dessutom frågorna är mer öppna och att vi har möjlighet att ställa följdfrågor bidrar till ansamlingen av rikligare information.¹⁰⁷

De svagheter vi ser med den kvalitativa metoden är att det finns ett problem med den externa giltigheten, vilket är ett slags generaliseringsproblem. När vi bara undersöker ett fåtal personer måste vi ifrågasätta om dessa verkligen är representativa för den gruppen vi vill undersöka. Dessutom kan närheten också komma att skapa problem eller ge oönskade effekter, vilka även diskuteras vidare i avsnittet om reliabilitet och validitet. Det gäller för oss att komma den undersökte nära, men att samtidigt hålla en viss distans för att inte förlora vår förmåga till att kritiskt granska det denne säger.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Holme et al. *Forskningsmetodik* (2000), s. 76

¹⁰⁵ Lundahl et al. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s. 101

¹⁰⁶ Jacobsen, D I. *Vad, Hur och Varför?* (2002), s. 56

¹⁰⁷ *Ibid.* s. 142-143

¹⁰⁸ *Ibid.* s. 143-144

3.3 Datainsamling

För att kunna genomföra uppsatsen har data insamlats. Skriftlig information letades i biblioteksdatan LOVISA och artikeldatabasen ELIN, för att finna olika publikationer som var av intresse och relevans för vårt ämne. Den data som används i uppsatsen utgörs av primärdata, sekundärdata och litteratur.

3.3.1 Primärdata och sekundärdata

Primärdata är förstahandsrapportering,¹⁰⁹ det vill säga att informationen samlas in direkt från källan. En stor del av vår empiriinsamling sker genom intervjuer. De svar som våra respondenter ger är primärdata. Primärdata ger oss en bild av vad personen anser personligen avseende avskaffandet av revisionsplikten.

Den offentliga debatten grundas på olika artiklar funna i olika tidskrifter. Dessa är ibland sammandrag av en intervju som en journalist genomfört och är då sekundärdata. I övriga artiklar är det en person som framför sina åsikter genom att uttrycka sig i tidskriften. Detta kan då ses som en primärkälla.

3.3.2 Litteratur

Den litteratur som vi använt oss av i uppsatsen är hämtad från böcker, artiklar från vetenskapliga tidskrifter, fackpress samt dagstidningar. Denna litteratur är både sekundärlitteratur och tertiärlitteratur. Sekundärlitteratur är tolkande av primärdata och tertiärlitteratur är sammanfattande av sekundärlitteraturen.¹¹⁰ Litteraturen har gett oss en djupare insikt och ytterligare kunskap inom vårt valda problemområde. Inom ämnets litteratur finns dess kropp, själ och intellekt.¹¹¹

En guideledning av vilken litteratur som är relevant har vi fått genom att studera tidigare gjorda studier, som rapporter, vetenskapliga artiklar och doktorsavhandlingar. Utöver dessa har egen litteratur sökts genom ELIN, i form av egna artiklar, sökordet har varit ”audit”. Vidare har FAR SRS tidning *Balans* givit oss en insikt i rapporter och avhandlingar som kunnat vara av intresse. De böcker vi använt har vi sökt genom LOVISA på sökorden revisions, revisionsplikt och revisor.

Den offentliga debatten har framförallt kommit från tidskrifter och dagspress. Artiklarna har sökts via ELIN, på databasen *Affärsdata*. I denna databas har

¹⁰⁹ Patel et al, *Forskningsmetodikens grunder* (2003), s. 65

¹¹⁰ Reinecker et al, *Att skriva en bra uppsats* (2002), s. 135

¹¹¹ Ibid. s. 134

sökordet revisionsplikt använts. Även tidning *Balans* har använts som källa för att fördjupa debatten. Artiklar har sökts genom hela arbetet för att artiklarna ska vara så uppdaterade som möjligt.

En del praxis har använts för att få en bakgrund av hur lagstiftningen är idag. Det som använts har utgått från FAR:s samlingsvolym, både del I och II. Del II behandlar revisorernas skyldighet och lagar, medan del I är mer lagstiftning och rekommendationer för företag.

3.4 Intervjuer

Syftet med intervjuerna är att skapa en bild av respondenternas åsikter och deras ståndpunkter. För att ge dem möjlighet att uttrycka sina åsikter har vi valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Vi anser inte att vi skulle få samma information om vi använde oss av helt strukturerade intervjuer. Det vi går miste om i och med detta är jämförbarheten i svaren. En strukturerad intervju skulle troligen ge oss bättre möjlighet att se mönster i respondenternas svar. Dock anser vi att detta mer än vägs upp av möjligheten för respondenterna att ge mer nyanserade svar. Således har vi valt ett mindre antal intervjuobjekt än vad som skulle ha varit aktuellt vid en kvantitativ undersökning med strukturerade intervjuer. Att genomföra helt ostrukturerade intervjuer har vi inte ansett vara ett alternativ. Detta på grund av att vi vill ha mer kontroll över intervjun än vad en ostrukturerad intervju erbjuder.

Att vi använder oss av semistrukturerade intervjuer innebär att vi i intervjusituationen använder oss av en förutbestämd intervjuguide innehållandes ett antal frågor. Frågorna är öppna till sin natur och ger därmed respondenten möjlighet att tillägga sådant som är relevant men kanske inte ingår direkt i frågan. De frågorna vi har i vår intervjuguide används som en ram för intervjun. Ordningen på frågorna är inte fastställd, utan om det faller sig naturligt i intervjun frångår vi den ordningen på frågor som vi har ställt upp i vår intervjuguide.

3.4.1 Urval av respondenter

I revisionen har vi två inblandade; revisorn och företaget. Utöver dessa finns företagets intressenter, som består bland annat av kreditgivare. Vårt intresse inriktar sig dock främst på småföretagarna och de revisorer som genomför revisionen av dessa. Paolo Quattrone menar att för att skapa sig den bild som ligger närmast sanningen måste man söka vittnesmål hos de som främst berörs av

det som undersökaren intresserar sig för.¹¹² I vårt fall anser vi att småföretagarna samt revisorerna är de som främst berörs om revisionsplikten för de mindre aktiebolagen avskaffas. Intressenterna berörs visserligen, men för dem innebär revisionen ingen kostnad. Och därför anser vi att de inte berörs lika direkt som småföretagaren.

Vi misstänker att de små revisionsbyråerna kan beröras annorlunda i och med ett avskaffande av revisionsplikten för småbolagen, jämfört med de större revisionsbyråerna. Detta på grund av att vi tror att de stora bolagen har en större andel stora företag bland sina klienter, vilka inte berörs om avskaffandet endast omfattar de mindre företagen. Därför anser vi att det är intressant att intervjua revisorer inte bara från olika revisionsbyråer, utan även från revisionsbyråer som skiljer sig markant i storlek från varandra. För att se om det finns någon skillnad har vi valt att intervjua nio personer från revisionsbyråer av olika storlek. Vad som anses vara en mindre revisionsbyrå kan givetvis diskuteras, men vi har satt gränsen till tio eller färre anställda. Vi har inte gjort någon klar avgränsning för de större byråerna, utan har helt enkelt kontaktat de största i Malmö och Lund. De revisorer vi kontaktat på de mindre revisionsbyråerna har valts ut rent slumpmässigt efter ovan angivna villkor.

Vad gäller småföretagarna har vi kontaktat Företagarna Malmö och Lund, som fungerar som ett nätverk för företagen. De har på uppdrag av oss skickat ut en beskrivning av vår undersökning till sina cirka 800 medlemmar och en förfrågan om vilka som är intresserade av att delta. På så vis har vi fått ett stort urval där vi kunnat välja ut de företag som passar bäst in på de villkor vi ställer upp.

Vi valde att kontakta Företagarna Malmö eftersom de under hösten 2005 genomfört en mindre undersökning rörande medlemmarnas inställning till ett avskaffande av revisionsplikten. Denna undersökning hade en stor svarsfrekvens, så intresset hos dessa företagare verkar vara stort. Eftersom intervjupersonerna själva har fått anmäla intresse till att medverka i vår intervju, är vår förhoppning att endast personer med intresse och vilja att delta intervjuas. Vi tror att intervjupersonernas intresse i frågan är positivt för intervjun.

3.4.2 Genomförande av intervjuer

Vi har valt att genomföra intervjuerna på intervjupersonernas kontor. Intervjupersonerna har även själva fritt fått välja en tidpunkt som är lämplig, med hänsyn till beräknad tidsåtgång för intervjun. Vår förhoppning är att skapa så stort samarbete från respondenten som möjligt. Dessutom vill vi kräva minsta möjliga ansträngning från intervjupersonerna, så att de inte ska uppfatta intervjun som

¹¹² Quattrone, P. *The Possibility of the Testimony: A Case for Case Study Research* (2006)

något belastande. Vi har även försett intervjupersonerna med frågorna i förväg. Vår avsikt är att den som intervjuas ska vara mer förberedd, och att han/hon tänkt genom frågorna mer än om frågorna inte tillhandahållits i förväg. Risken är givetvis att intervjupersonen formulerar sina svar på ett sätt som ”allmänt accepterat”. Vi anser dock att den risken är minimal, då våra frågor inte på något sätt är utformade så att intervjupersonen behöver känna sig obekväma.

Efter att den initiala kontakten med respondenterna tagits genom telefon, har vi skickat e-post till dem. I denna e-post har vi förutom bifogade intervjufrågor skrivit en kort förklaring om vår undersökning och stämt av att tiden för intervjun stämmer överens med vad som avtalats per telefon. Vi vill på så vis minska risken för missförstånd, samt öka respondenternas intresse för att medverka i intervjun.

För att öka vår uppmärksamhet på respondenten och vad som sägs har vi valt att använda inspelning under intervjuerna. Inspelning sker endast efter godkännande från intervjupersonen. Vid intervjuerna är vi två intervjuare som närvarar. En av oss för anteckningar, detta delvis på grund av att i det fall att tekniken med inspelning inte fungerar eller för att respondenten inte vill bli inspelad, men också för att föra anteckningar över sådant som inte kan spelas in i ljudupptagningen. Exempel på sådant är om intervjupersonen reagerar på ett visst sätt eller använder ett kroppsspråk som vi anser oss kunna tolka för att ge en mer komplett bild av intervjupersonens åsikter.

3.5 Källkritik

Det insamlade materialet kommer från många skilda avsändare. Vid insamlande av material är det viktigt för insamlaren att hålla sig kritisk till källorna. Det viktiga är att få vetskap om när, var och varför en källa tillkommit.¹¹³ Vi har försökt att kritiskt granska våra källor utifrån den kritik som kan riktas mot dem.

3.5.1 Litteratur

Källan litteratur bör bedömas bland annat utifrån de som författat källan. Författarens kunskap och kompetens är avgörande för hur informationen presenteras.¹¹⁴ I fråga om de vetenskapliga artiklarna är dessa granskade innan de är publicerade vilket förhöjer dess status. Böckerna som använts är publicerade av personer som har kunskap inom ämnet, så gäller även de som deltagit i dagspressens artiklar.

¹¹³ Patel et al. *Forskningsmetodikens grunder* (2003) s. 65

¹¹⁴ Jacobsen, D I. *Vad, hur och varför?* (2002), s. 210

Subjektiviteten i en källa bör ifrågasättas vid användning. Det är viktigt att undersöka varför en källa publicerats, framförallt om egna synpunkter rörande ämnet framförs. Sådana källor har använts men genom en insikt i att källan är subjektiv, har vi tagit hänsyn till denna möjliga effekt.

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om huruvida resultatet från en undersökning blir densamma om undersökningen kom att genomföras på nytt.¹¹⁵ En undersökning som kännetecknas av att själva efterforskningen inte påverkas av vem som utfört den eller de omständigheter under vilka den ägt rum anses ha en god reliabilitet. Tillvägagångssättet att öka reliabiliteten går ut på att med hjälp av olika standardiseringsförfaranden säkerställa att intervjuerna genomförs på så identiskt lika sätt som möjligt.¹¹⁶

Element som kan inverka på undersökningens reliabiliteten vid intervjuer rör exempelvis hur samtalsstil och innehåll formas av de personer som deltar, ett fenomen som benämns intervjuareffekten.¹¹⁷ Vi har hela tiden under våra intervjuer varit medvetna om hur denna effekt kan uppstå och sedan snedvrída resultatet. Vid alla intervjuer har konsekvent samma person ställt frågorna, vilket bidragit till att säkerställa likheten i utförandet. Vidare spelade vi in alla intervjuer på band för att undvika informationsbortfall och tolkningsfel.

Dessutom spelar sammanhanget för insamlandet av information en stor roll, man talar då om kontexteffekten. Forskning har visat på att människor tenderar att ändra sitt beteende efter den omgivning de befinner sig i.¹¹⁸ Alla intervjuer har skett i en miljö där den undersökta känner sig naturligt hemma, det vill säga på dennes kontor. Baktanken var att de skulle känna sig mer avspända och därmed bli mer öppna i sina svar.

3.5.3 Validitet

Validitet syftar på en bedömning av hur väl de slutsatser man kommit fram till i undersökningen hänger ihop eller inte,¹¹⁹ det vill säga om man identifierar det man säger sig göra.¹²⁰ Genom att vi som undersökare själva sätter samman de instrument som används för att samla information, det vill säga intervjuguiderna,

¹¹⁵ Bryman et al. *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005), s. 48

¹¹⁶ Lundahl et al. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s. 152

¹¹⁷ Jacobsen, D I *Vad, hur och varför?* (2002), s. 270-271

¹¹⁸ *Ibid.* s. 271-272

¹¹⁹ Bryman et al. *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005), s. 48

¹²⁰ *Ibid.* s. 305

uppstår ett problem med att vi inte alltid säkert vet att vi fått tag i den information som vi önskade. Vi måste därför se till att det vi vill undersöka också är det vi faktiskt undersöker.¹²¹

För att förbättra validiteten i vår undersökning har vi lagt ner mycket tid på att formulera och bearbeta frågorna i intervjuguiden. Dessutom har vi innan varje intervju förklarat för respondenten vad vi avser med vissa uttryck som vi använder oss av i frågorna. Exempelvis har vi klarlagt att vi med små aktiebolag menar företag med mindre än tre miljoner kronor i omsättning. Syftet härav har varit att undvika eventuella missuppfattningar om vad det är vi önskar undersöka.

3.6 Analysmetod

Analysen tar sitt ursprung i det som framkom i de intervjuer som genomfördes med revisorer och små aktiebolag. Efter varje intervju skrevs intervjuerna ut, och efter de första intervjuerna fann vi vissa punkter som intervjupersonerna tryckte på. Dessa har kommit att bli utgångspunkt för analysens indelning.

Vid ett genomförande av en kvalitativ analys, beskriver Anselm L. Strauss olika steg som de genomförande bör följa för att få en bra genomförd analys.¹²² Det första steget är att ställa frågor, vars utformning är väsentlig för att en givande analys ska kunna genomföras. Sedan görs kopplingar mellan vad de olika respondenterna säger, vilka hela tiden uppdateras efter att mer data samlas in. Dessa kodas sedan för att göra analysen lättare att förstå. Efter detta är det samband mellan de olika kategorierna som undersöks, det för att få fram det samband som är av betydelse för analysen. Olika teoretiska perspektiv upptäcks och sammanbinds till teoretiska upptäckter. Det sista steget beskrivet är att skriva ner dessa upptäckter. Vid detta steg kan återblickar till det insamlade materialet komma att behövas, så även att återgå till respondenterna för att få ytterligare information.

Det ovan beskrivna analyssättet har inspirerat oss i vårt tillvägagångssätt, från insamlandet av data till att dokumentera det. Efter att ha studerat intervjuerna närmare framkom information som vi anser vara av intresse för analysen. Det som tas upp är det som anses vara av störst intresse för att besvara forskningsfrågan. Dessa grupper kom att bli: revisionens värde, inställningar till revisionsplikten i små aktiebolag och effekter av ett avskaffande.

¹²¹ Patel et al. *Forskningsmetodikens grunder* (1998) s. 98-99

¹²² Strauss, A. *Qualitative analysis for social scientists* (1987) s. 17-20

3.7 Kapitelsammanfattning

Vårt intresse för redovisning och revision, i kombination med ämnets aktualitet, bidrog starkt till att vi valde att göra en undersökning kring revisionsplikten för små aktiebolag.

Vår problemställning och syfte har fått ligga till grund för de val vi gjort i detta kapitel. Utifrån dem har vi bestämt oss för en induktiv ansats. Detta innebär främst för oss att vi utifrån empirisk undersökning kommer att söka generella samband.

Eftersom vi söker djupare kunskap på området, och är intresserade av grupperns förhållningssätt och åsikter kring revisionsplikten, har vi valt en kvalitativ metod för vår undersökning. Vår viktigaste källa kommer vara de respondenter som vi intervjuar. Genom att använda oss av semistrukturerade intervjuer anser vi oss kunna få den mest användbara informationen vi behöver för vår undersökning. Respondenterna kommer att bestå av revisorer och småföretagare från Malmö-/Lundregionen. För att analysera den information vi samlar genom intervjuerna kommer vi att använda en analysmetod som förespråkas av Strauss.

Övrig information kommer att hämtas från tidskrifter och artiklar som vi finner genom att söka i olika databaser.

4. Offentlig debatt

I detta kapitel vill vi skapa en övergripande bild för läsaren om hur den pågående debatten ser ut. Detta eftersom revisionsplikten har diskuterats flitigt i olika forum under 2005-2006. Undersökningen av debatten kompletterar vi senare med intervjuer. De åsikter som framförs i debatten är givetvis intressanta för vår studie, eftersom det är just föreställningar om revisionsplikten vi ämnar undersöka. Dessutom har debatten i ett historiskt perspektiv, varit av betydelse för lagstiftningens utformning. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av de olika argument som vi stött på i debatten.

4.1 Förenkling av regelsystemet

De svenska reglerna för företag är omfattande och komplicerade. Det finns cirka 20 000 sidor med företagsregler som företagen ska rätta sig efter. Och antalet regler växer för varje år.¹²³ Att det svenska regelsystemet är en stor kostnad för företag kan lätt inses. Det svenska regelsystemet måste förenklas, det är alla överens om.¹²⁴

Ett medvetet komplicerat regelsystem har inte utformats utan det har funnits en övertro till vad reglerna kan uppnå. Strävan efter förenkling har aldrig tagits på allvar. Reglerna har införts utan att en närmare utredning gjorts av vad de skulle få för konsekvenser, inte heller har dessa regler följts upp. ”Ofta handlar det om balans mellan rättvisa och enkelhet.” skriver Per Thorell i ett inlägg i Dagens Industri.¹²⁵ Han menar vidare att rättvisare regler tenderar att bli desto mer komplicerade. Regelns för- och nackdelar måste granskas och endast om fördelarna överväger kostnaderna kan de få finnas kvar.

Mikael Carlson, ordförande i Sveriges redovisningskonsulters förbund, skriver i ett inlägg i Dagens Industri att: ”Ett slopande av revisionsplikten ger möjlighet att låta behoven i småföretagarnas miljö styra, och utveckla en revision som passar

¹²³ Torstensson et al. *Ta bort regelkrånglet* (2005)

¹²⁴ Carlson, M. *Argumenten för revisionsplikten väger alltför lätt* (29 mars, 2005)

¹²⁵ Thorell, P *Enklare regler kräver omvänd bevisbörda* (1 nov, 2006)

för dessa företag.”¹²⁶ Han menar vidare att det väsentliga är att börja i rätt ände och låta små företagens behov styra och inte som idag, då grunden till regelsystemet läggs efter de stora börsnoterade företagen behov.

4.2 Internationell anpassning

Tidigare har konstaterats att Sverige är ett av få länder som har revisionsplikt för alla aktiebolag, vilket får till följd att regelförändringar påverkar alla aktiebolag, stora som små.

Reglerna för revision har kommit att bli allt strängare sedan näringslivet har upplevt en förtroendekris. Denna kris har orsakats av ett fåtal stora bolag så som Enron och Parmalat. Dessa förtroendekriser tvingar revisorerna att tillämpa nya internationella regler, även i småföretag. Karin Berggren, jurist på Företagarna, säger: ”Det är ju lite märkligt. Revisorerna behöver bättre metoder i sitt arbete så att de kan undvika skandaler i storföretagen.”¹²⁷ Hon är orolig för att de nya reglerna ska driva upp småföretagarnas kostnader. Berggren får medhåll om att reglerna är utformade med de stora företagen som förebild och att alla får betala för förtroendekrisen, av Martin Johansson VD för dåvarande SRS.¹²⁸

Carl-Fredrik Morander och Göran Fritzell anser det nästan omöjligt att, utan att göra undantag för småföretag, ha krav på en internationellt affärsriskorienterad revisionsstandard. Denna standard är anpassad efter de stora företagens behov.¹²⁹ De anser dock att ett problem i offentliggörandet av årsredovisningar i mindre bolag skulle bli lidande om revisorn försvann i dessa bolag. De föreslår istället för ett avskaffande borde en revisionsstandard för dessa företag utformas.

4.3 Intern styrning och kontroll

I debatten har ofta revisorns positiva effekt på småföretagens ekonomistyrning samt utveckling tagits fram som ett argument för att behålla revisionsplikten i små aktiebolag. Granskningen av räkenskaperna kan vara till värde för företagsledningen i den interna styrningen och kontrollen, det kan dessutom hjälpa företaget att upptäcka ekonomiska dilemman. Den vägledning som företaget får av sin revisor genom råd, tips och instruktioner, är till hjälp för

¹²⁶ Carlson, M. *Argumenten för revisionsplikten väger alltför lätt* (29 mars, 2005)

¹²⁷ Levander, M. *De små får betala för de storas skandaler* (16 dec, 2004)

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Morander et al. *Slopa revisionsplikten, men inte revisorn* (16 april 2005)

ledningen att upptäcka de svagheter och risker som finns hos företagets interna kontroll.¹³⁰

Dan Brännström, generalsekreterare i FAR SRS, samt Martin Johansson, påstår att revisionen är en tillväxtfaktor för många företag. Genom att revisorn löpande håller sig underrättad om vad som sker i företagets kan denne vid behov slå larm och meddela företagsledningen och styrelsen om de åtgärder som är nödvändiga. Synpunkter som revisorn har om exempelvis intern kontroll samt riskhantering kan vara till nytta i företagets affärer och därmed medverkar till att utveckla företagets verksamhet. De yttrar sig enligt följande: ”Revisorn behövs som ett viktigt stöd och bollplank, inte minst för de små företagen”.¹³¹ Det stöds av Tobias Svanströms, Handelshögskolan i Umeå, studie av mindre och medelstora företags relation till revisorn. Han har kommit fram till att företag ser revisorn som en mycket värdefull kunskapskälla, till vilken de kan vända sig i olika ekonomiska och juridiska ärenden som uppstår inom deras verksamhet.¹³²

Mikael Carlson anser dock att revisorerna i verkligheten inte har möjlighet att löpande följa ett företag och ge rådgivning, eftersom revisorn oftast först efter att bokslut och årsredovisningen är klara kommer i kontakt med företagets verksamhet. Vill man förbättra kvaliteten på företagets ekonomi och styrning ska detta göras i den löpande verksamheten och inte efteråt. Vidare pekar han på att revisionens definition är att i efterhand granska ett företags räkenskaper, och att de flesta mindre företag i Sverige istället använder sig av en redovisningskonsult för att ge råd och löpande sköta ekonomi.¹³³

4.4 Bolagsformen aktiebolag

Ett ytterligare argument som förts fram grundar sig på huruvida större krav bör ställas på ett företag där ägarna inte är personligt ansvariga, eller inte. I Sverige är det bara i aktiebolag som det finns ett krav på revision oavsett storleken på företaget. Detta på grund av den speciella modell som lagstiftaren har valt för det svenska aktiebolaget. Ägarna är i aktiebolag inte personligt ansvariga för företagets förpliktelser, utan riskerar bara de pengar som de satt in i bolaget.¹³⁴

Karl-Johan Kjöllnerström, auktoriserad revisor, skriver i ett inlägg i Dagens Industri om revisionsplikten i aktiebolag att: ”Den är självklar så länge inget krav ställs på personligt ansvar.”¹³⁵ Enligt honom är revisionsplikten självklar för dem

¹³⁰ Svanström, T. *LAGSTADGAD REVISION: JA, om företagen får välja* (2006)

¹³¹ Brännström et al. *Svenskt näringsliv drar undan mattan för småföretagen* (17 mars, 2005)

¹³² Svanström, T. *Revisorn som rådgivare* (2004) s. 128

¹³³ Carlson, M. *Argumenten för revisionsplikten väger alltför lätt* (29 mars, 2005)

¹³⁴ Brännström, D. *Revisorn gör stor nytta – även i små bolag* (april 2005)

¹³⁵ Kjöllnerström, K-J. *Revisionsplikten och aktiebolagen hör ihop* (4 april, 2005)

som driver ett företag i formen av ett aktiebolag. Drivs ett företag utan personligt ansvar, tycker Källström att det är helt naturligt att motkrav ska ställas, vilket sker genom att en revisor utses som granskar företagets räkenskaper och sedan genom revisionsberättelsen uttalar sig om hur företaget skött redovisningen och förvaltningen. Han skriver att: "För "förmånen" att få driva en verksamhet utan personligt ansvar får man också ta kostnaden av ett revisionsarvode", och åsyftar därmed att den som inte vill betala för revision istället bör välja en annan företagsform.

I en artikel i Dagens Industri säger Mikael Carlson och Jonas Bergqvist att: "En avskaffad revisionsplikt minskar inte förtroendet för den viktiga företagsformen aktiebolag. Alla länder utan revisionsplikt kan inte ha fel."¹³⁶ De anser att det inte är revision som småföretagaren behöver, utan rådgivning. Vem som utför granskningen av ett företags räkenskaper är inte relevant. Ett avskaffande skulle innebära att den kompetens som behövs skulle kunna införskaffas, vilket också är det som företagen själva efterfråga, menar de.

4.5 Ekonomisk brottslighet och skattefusk

Om revisorn misstänker att någon i styrelsen eller VD:n gjort sig skyldig till brott, har denne enligt aktiebolagslagen en skyldighet att vidta åtgärder.¹³⁷ Lagutskottet som behandlade förslaget till en ny Aktiebolagslag 1983, menade på att revisorn måste ha en mer effektiv roll i kampen mot skattebrott. Även om man under 2000-talet planerat att förenkla regelverket, så anser man dock fortfarande att regler måste utformas så att de förhindrar ekonomisk brottslighet samt andra missförhållanden inom näringslivet.¹³⁸ Just detta argument om att revisionen ger möjlighet att förhindra och förebygga ekonomisk brottslighet, samt tillförsäkra korrekt skatteuttag i företagen, har ofta hörts i debatten om revisionspliktens nytta.¹³⁹

Dan Brännström och Martin Johansson anser att eftersom Sverige är ett högskatteland, så finns det också en högre risk för skattefusk. Enligt dem minskar revision risken för felaktigheter, både medvetna samt omedvetna sådana, på skatteområdet och medför därmed en mer rättvis konkurrens för företagen. Om revisionen försvinner tror de att ärliga företagare i större utsträckning skulle drabbas av konkurrens från skattefuskare.¹⁴⁰

¹³⁶ Bergqvist et al. *Småföretagarna behöver råd inte revision* (4 dec, 2006)

¹³⁷ Aktiebolagslagen 10 kap 38-40 §§

¹³⁸ Precht, E. *Revisionsplikten var svaret på ekonomisk brottslighet* (april, 2005)

¹³⁹ Svanström, T. *LAGSTADGAD REVISION: JA, om företagen får välja* (2006)

¹⁴⁰ Brännström et al *Svenskt Näringsliv drar undan mattan för småföretagen* (17 mars, 2005)

De får stöd av Per-Olof Andersson, tidigare ordförande i SRS, som menar på att revisionen har en stor samhällsnytta. Mellan redovisningen och beskattningen finns ett tydligt samband, då räkenskaperna fungerar som underlag för skattekontroll. Att en revisor granskar dessa och påverkar kvalitén i redovisningen till det bättre, främjar kontrollen av skatter. Den mest betydelsefulla effekten av revisorns plikt att anmäla misstanke om brott, menar han på, är den preventiva effekt det har på företagen. Det vill säga möjligheten att förmå företagen att följa lagstiftningen och hålla sig borta från brottslighet.¹⁴¹

Även Uffe Conrad, administrativ direktör för Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, som är den danska motsvarigheten till FAR, är säker på att ett avskaffande av revisionsplikten kommer att leda till ökad ekonomisk brottslighet. *"Om revisionsplikten avskaffas kommer spelrummet för kriminalitet att öka"*, detta är han säker på. Enligt honom söker sig den ekonomiska brottsligheten dit kontrollen är som minst och ett avskaffande av revisionsplikten skulle göra det gynnsamt för företagen att begå brott, som exempelvis bedrägerier och pengatvätt.¹⁴²

Mikael Carlson tror inte på argumentet om att revisionen skulle stoppa skattefusket i de små företagen stämmer. Han pekar på att detta inte heller är revisionens uppgift, utan någonting som Skatteverkets bör utöva. Alternativt till att ha en obligatorisk revisionsplikt som utförs av revisorer, kan skattekontrollen fungera som så, att den som utför redovisningen har vissa fastställda kvalifikationer och registreras för uppgiften hos Skatteverket. Eller genom ett system med omvänd skatteredovisning. Han poängterar dessutom att revisionen är ett gammalt och långsamt verktyg, eftersom det bara upptäcker fullgjort skattefusk och begångna brott.¹⁴³

Och han får medhåll av Pernilla Ström, ekonom och egen företagare. Hon betonar dessutom att Ekobrottsmyndigheten inte kan påvisa ett enda fall som man kommit åt tack vare revisionsplikten och att Skatteverket antagligen inte har någon större användning för revisionen i sitt arbete.¹⁴⁴ Ekobrottsmyndigheten tror dock själv att ett avskaffande av revisionsplikten i småföretag kommer att öka brottsligheten. Revisionen är inte så viktig ur perspektivet att revisorerna anmäler sina klienter, utan har betydelse som en förebyggande åtgärd.¹⁴⁵

¹⁴¹ Andersson, P-O. *Revisorerna tillför företagsekonomisk kompetens – Behåll revisionsplikten* (april, 2005)

¹⁴² Halling, P. *Debatten går het i Norden* (mars, 2005)

¹⁴³ Carlson, M. *Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt* (29 mars, 2005)

¹⁴⁴ Ström, P. *En onödig börda på de små företagen* (4 okt, 2005)

¹⁴⁵ Örvell, M. *Revisorer dyra för småföretag* (17 mars, 2005)

4.6 Förtroende

Bland företagens intressenter finner vi de som finansierar företagen med kapital. För att företagen ska kunna drivas med lönsamhet behövs ofta investeringar som kräver att företaget ifråga lånar kapital utifrån. Här är givetvis bankerna av stor betydelse för att förse företagen med det kapital som krävs. Bankerna har dock även sin egen lönsamhet att beakta och är således inte intresserade av att låna ut pengar som de misstänker att de inte kommer att få tillbaka. Och även om de lånar ut pengar så sätts en högre ränta på de lån som banken bedömer som mer riskfyllda. Just förhållandet mellan kredit-/långivare och företagen är vanligt förekommande i den offentliga debatten rörande revisionsplikten.

Dan Brännström och Martin Johansson menar att revisionen skapar förtroende för företagen, och att de genom detta förtroende ökar sina chanser att få lån.¹⁴⁶ Det förtroendet anser de i förlängningen vara till nytta för hela näringslivet, genom att dessa lån används för att handla med andra företag. Ovanstående argument använder de som stöd för sin oro över Svenskt Näringslivs åsikt att småföretag ska undantas från revisionsplikten.

Mikael Carlson accepterar inte argumenten om förtroendeskapande revision. Han menar att det finns andra sätt för företagen än revision för att skapa det förtroendet. Bland annat påpekar han att det i Norge finns auktoriserade redovisningskonsulter.¹⁴⁷ Carlson pekar också på SRF:s arbete för att stödja nyföretagare, och menar att även det är ett sätt att skapa förtroende för småföretagen.

Carl-Gustaf Burén som är redovisningsexpert och Kerstin Nyquist som är skattejurist anser att revisionsplikten bör avskaffas i de mindre bolagen.¹⁴⁸ De menar att bankerna kan kräva revision då det behövs. Alternativt kan bankerna göra som leverantörer, det vill säga använda sig av kreditupplysning för att minska riskerna.

I den undersökning som Thorell och Norberg genomförde på uppdrag av Svenskt Näringsliv fann man att argumentet om revisionsplikt på grund av kreditgivarna inte är speciellt starkt. Bedömningen som görs är att ”...*revisionsplikten har marginell betydelse för kreditgivningen...*”.¹⁴⁹ De pekar på undersökningar i England som stöd för detta påstående. Och deras bedömning är att frågan om revision bäst sköts genom avtal mellan kreditgivare och kredittagare.

¹⁴⁶ Brännström et al *Svenskt näringsliv drar undan mattan för småföretagen* (17 mars, 2005)

¹⁴⁷ Carlson, M. *Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt* (29 mars, 2005)

¹⁴⁸ Burén et al *Slopa revisionsplikten i de mindre företagen* (16 mars, 2005)

¹⁴⁹ Thorell et al. *Revisionsplikten i små aktiebolag* (2005)

Svanström lyfter i sin undersökning fram statistik från England som pekar på att räntebesparingar som företagen gör genom att använda frivillig revision, i vissa fall kan uppgå till så mycket som 50 % av vad som betalas till revisorn.¹⁵⁰ Han pekar även på att den främsta anledningen till att småföretagen i Storbritannien använder sig av frivillig revision är just att det efterfrågas från kreditgivarhåll.

4.7 Revisionens kostnader

Enligt den bedömningen som Thorell och Norberg gjort så är den genomsnittliga kostnaden för revision i ett mindre företag 10 000 svenska kronor per år. De har inte själva gjort någon undersökning för att säkerställa detta, utan baserar siffrorna på andras undersökningar och utländskt material. Vidare beräknar de med stöd av en dansk studie, samt utvecklingen i England, att kostnaderna för revision belastar det svenska samhället med två miljarder kronor per år.¹⁵¹

Men de stöter på motstånd i kostnadsargumentet. Bland andra menar Uffe Conrad på att deras rapport inte bevisat att samhället skulle uppnå några ekonomiska vinster genom att avskaffa revisionsplikten. Företagen kommer ändå att behöva tillförsäkra sig en trovärdighet och därmed går den besparing bort, som Norberg och Thorell beskrivit i sin rapport. Dessutom har han som åsikt att skattemyndigheten kommer att behöva mer resurser om företagen väljer bort revision.¹⁵² Han får medhåll av Brännström som tror att utan den ordning och reda i redovisningen som revisionen medför, så kommer det bli både svårare och dyrare för företagen att låna pengar och att göra affärer.¹⁵³ Faktum är att det är redovisningen som utgör beslutsunderlag för företagaren och företagets intressenter även i fortsättning.¹⁵⁴ Vidare visar en studie av Tobias Svanström att företagen inte upplever revision som en ekonomisk börda.¹⁵⁵

4.8 Oberoende revision i ett småföretag

Den jäv- och oberoende reglering som finns för att garantera revisionens oberoende är skapad utifrån de förutsättningar som finns i stora aktiebolag med många ägare, menar Thorell och Norberg. I ett företag med en ägare är oftast ägaren och ledningen samma person, vilket leder till att den som själv ska granskas också är den som utser och betalar för revisorn. Lagstiftningen är skapad

¹⁵⁰ Svanström, T, *LAGSTADGAD REVISION? JA, om företagen för bestämma!* (2006)

¹⁵¹ Norberg et al. *Går det att försvara revisionsplikten?* (mars, 2005)

¹⁵² Halling, P. *Debatten går het i Norden* (mars, 2005)

¹⁵³ Suneson, B. *Svårare för bolag utan revisor* (13 april, 2005)

¹⁵⁴ Clemedtson et al. *Devalvera inte AB genom slopad revision* (24 nov, 2006)

¹⁵⁵ Svanström, T, *LAGSTADGAD REVISION? JA, om företagen för bestämma!* (2006)

utifrån antagandet om att bolagsorganen är uppdelade på olika personer, som i ett större företag med flera ägare. Detta anser de dock sakna betydelse i praktiken med småföretag. Även om revisionen inte enbart utförs i ägarens intresse så drabbas företagen själva av kostnaden för revisionen. Thorell och Norberg skriver: *”Vi tycker inte att man under sådana förutsättningar överhuvudtaget kan tala om oberoende revision.”*¹⁵⁶

Inga-Lisa Axenborg, revisor på Ernst & Young, vill att revisionsplikten ska vara kvar för alla aktiebolag, men är av åsikten att det behövs generösare jävsregler för revision av mindre bolag. Bland annat menar hon på det inte föreligger något hot om revisorn hjälper till vid upprättandet av bolagets årsredovisning. Den slutliga årsredovisningen från bolaget har ändå påverkats av revisorns anmärkningar som lett till rättelser i den årsredovisning som företaget själv upprättat.¹⁵⁷

4.9 Kapitelsammanfattning

I den svenska lagstiftningen har debatten haft en betydande roll, vi har därför valt att presentera denna debatt som förts på området under 2005-2006. Det som debatten främst berört är för- och nackdelar med ett avskaffande. Nedan sammanfattas de argument som framkommit.

Argument för revisionsplikt i alla aktiebolag:

- Skapar ett förtroende för företagets räkenskaper.
- Har en preventiv effekt på ekonomisk brottslighet och skattefusk.
- Hjälper företagen att upptäcka svagheter och risker i den interna kontrollen.
- Revisorn ger vägledning och är en källa till kunskap.
- Förhindrar orättvis konkurrens mellan företagen.
- Utan personligt ansvar för ägaren, bör motkrav ställas.
- Ökat förtroende hos kreditgivare.
- Minskade räntekostnader med revision.
- Ett avskaffande skulle bli dyrare både för företagen och samhället.

Argument mot revisionsplikten i alla aktiebolag:

- Revisorn granskar räkenskaperna först i efterhand, och har därför ingen möjlighet att löpande följa företagets verksamhet.
- Rådgivning ingår inte i definitionen av revisorns arbete.
- Ekobrottsmyndigheten eller Skatteverket kan inte påvisa många fall som anmälts på grund av revisionsplikten.

¹⁵⁶ Norberg et al, *Går det att försvara revisionsplikten?* (mars, 2005)

¹⁵⁷ Axenborg I-L, *Rör inte revisionsplikten!* (april, 2005)

- Att upptäcka skattebrott är Skatteverkets arbetsuppgift.
- Det finns andra metoder för att skapa förtroende.
- Kreditgivare kan avtala fram revision då det krävs.
- Anpassning till EU:s och övriga Europas regelverk.
- Ett steg i "regelförenklingen" för svenska företagare.
- Oförsvarliga kostnader för småföretagarna.

5. Intervjusvar

I detta kapitel kommer vi att sammanfatta och presentera de åsikter som framförts av respondenterna i intervjuerna. Vi kommer att framföra detta på ett så överskådligt sätt som möjligt, för att informationen ska bli lättbegriplig. Vissa delar kommer vi även knyta an till den litteratur vi presenterat tidigare för att öka förståelsen hos läsaren.

5.1 Revisionens värde

Revisorerna är i grund och botten överens om vad som utgör syftet med den lagstadgade revisionsplikten och vem den vänder sig till. Sammantaget kan det sägas att revisionen ska likrikta och säkerställa den ekonomiska informationen inför alla intressenter, det vill säga, den information som intressenterna får av företaget ska vara densamma och ska dessutom vara användbar som underlag för beslutsfattande. Revisionen sätter alltså en viss kvalitetsstämpel på företagets räkenskaper, vilket gör att intressenterna känner en tillit till siffrorna och ett förtroende för årsredovisningen, och kan därmed använda materialet till att fatta sunda beslut. Revisorerna anser att syftet med revisionen överensstämmer väl med det behov av granskning finns i de små företagen.

”Det är väl som jag sa med att den upprätthåller en viss kvalitet på saker och ting. Jag tror att ett bolag som lämnar en reviderad årsredovisning och därmed deklaration har en mer kvalitetsstämpel på sig än den som själv upprättar deklarationen. Det höjer trovärdigheten tycker jag.” (Hans Ehrlinder)

”Syftet stämmer även för mindre bolag. Däremot är min personliga uppfattning att kraven är för höga för de små bolagen.” (Lars-Erik Larsson)

Småföretagarna stämmer in i revisorernas resonemang angående revisionens syfte. De menar på att revisionen ser till att de sköter sig och har ordning i sina

räkenskaper, samt att de följer de lagar och regler som finns. Efter vad som framkommit i intervjuerna går det att konstatera att uppfattningen om syftet med revisionen stämmer väl överens med vad som avses vara syftet enligt ABL.

Ted Bergqvist menar på att företagsskandaler och dylikt skadar förtroendet för marknaden totalt sett, men att revisorn då har en viktig roll att fylla som en garant för att siffrorna är korrekta. Detta stämmer överens med Jönssons resonemang, som vi tidigare nämnt, om att det är skandaler är det som driver på utvecklingen inom redovisningen.

5.1.1 Intressenterna

De intressenter som nämndes från intervjurespondenterna var exempelvis banker, leverantörer, kunder, Skatteverket och anställda. Dock är alla inte lika överens om i vilken utsträckning dessa är intressenter i ett mindre bolag eller vem som har det största intresset av att en objektiv granskning utförs. Utifrån empirin från revisionsbyråerna uppträder dock ett ganska tydligt mönster, som visar på att bankerna, leverantörerna och skattemyndigheten tros vara de som har störst användning av revisionsberättelsen. Med hjälp av den granskningen som revisorn utför kan banker fatta rationella beslut om att låna ut eller inte. Revisorerna påstår att det är av stor vikt att exempelvis företagets tillgångar är rätt värderade för att bankerna ska bevilja lån till småföretagen. Dessutom tror de att leverantörerna använder sig av revisionen för att avgöra om företaget gör sunda affärer och ekonomiska mellanhavanden samt klarar av att betala sina skulder.

”Det ger ett förtroende. Om en bank ska låna ut pengar tror jag att de vill ha någon form av oberoendekontroll, veta att allt står rätt till.” (Bergqvist)

Småföretagarna håller till viss del med om att externa aktörer som banker och samarbetspartners kan ha användning av revisionen. Småföretagaren Ingmar Söllscher menar på att revisionen fyller en viss funktion då man som småföretagare behöver lån. Revisionen ger företaget en högre kreditvärdighet, anser han, och därmed blir det lättare att låna pengar från bankerna. Han anser att småföretagare ofta ses med suspekta ögon av bankerna, och att det utan en granskning skulle bli ännu svårare för småföretagarna att få tag i kapital än det redan är. Söllscher är dessutom ofta med i offentliga upphandlingar och anser där att revisionen fyller en viktig funktion, då den visar på om han driver en sund verksamhet och därmed skulle bli en trovärdig samarbetspartner.

Skatteverket nämns också av flertalet revisorer som en myndighet som drar fördel av revisionen. Granskningen medför en positiv kontroll för Skatteverket som får

in ett mer korrekt underlag för beskattningen. Genom att kontrollera att standarden på redovisningen är rätt avlastas Skatteverket, menas det på.

”Någon nytta har det väl mot Skatteverket. Även om deklARATIONEN är en annan sak än årsredovisningen så bygger den på bokföringen som ligger till grund för årsredovisningen. Även där finns en positiv kontroll med revisionen. Oftast kanske företagen inte har i syfte att fuska, men har inte kunskapen att veta hur man ska göra rätt.” (Johan Kling)

Alla småföretagarna tycker att staten, och därmed också Skatteverket, är den huvudsakliga intressenten, om inte den ende, till granskningen av småföretagen. I undersökningen blev det tydligt att småföretagarna anser skattemyndigheten vara den intressent som har mest nytta av att en revision genomförs.

”Skattefusket är mycket utbrett bland småföretagare och en granskning är därför nödvändig”. (Sven-Erik Persson)

”Revisionsplikten är ett sätt för staten att säkerställa att företag sköter sina affärer, betalar de avgifter man ska, samt att man inte utnyttjar systemet” (Söllscher)

”Revisorn håller småföretagaren i örat, så att de följer lagar och regler” (Michael Sahlin)

”Plikten finns på grund av fusket” (Kurt Johansson)

Alla revisorerna tycker i princip att syftet med revisionen stämmer väl överens med behovet av revision i små aktiebolag. Dock menar de på att intressenterna skiljer sig något åt mellan stora och små företag. Vissa aktiebolag där ägaren är den ende anställda och själv bidragit med allt kapital, finns det kanske överhuvudtaget ingen extern aktör som är intresserade av deras bolag. I sådana företag kan nyttan av revisionsplikten ifrågasättas.

”Ju mindre bolag desto färre intressenter finns det, ju större bolag desto fler.” (Kling)

5.1.2 Revisorn som bollplank

Revisorerna är dessutom överens om att de fungerar som bollplank för småföretagarna, då de med revisorn kan ta upp de problem och frågor som uppstår i verksamheten. Genom att revisorn granskat årsredovisningen får denne en bra kunskap om och insikt i bolagets verksamhet, därmed kan denne ge mer kompetenta råd till ägaren. Revisionen tillför ägaren i ett mindre företag en viss rådgivning menar revisorerna på. Revisorn har stor kompetens inom många områden, såväl redovisning som skatt och finansiering. Dessutom ser revisionen till att de mindre företagen blir informerade om nya lagar och regler. Man menar på att ägaren av ett litet aktiebolag oftast varken har kunskapen eller tiden att själv ta del av dessa. Revisorn kan också hjälpa företaget att förbättra sina rutiner. Så här uttrycker några revisorer vad de anser revisionen tillför småföretagarna:

”Mikroföretagen sitter ibland ganska ensamma på sin kammare. Då som revisor, när man kommer dit, är som ett bollplank. Man tar då upp problem och frågeställningar.”
(Bergqvist)

Enligt revisorerna handlar det också om att ge företagaren en viss trygghet i att räkenskaperna är korrekta. Vissa småföretag utför sin redovisning själva, det vill säga de lägger inte ut sin bokföring på en redovisningskonsult. Dessa ägare besitter inte alltid den kunskap som krävs, och ofta uppkommer felaktigheter på grund av att företagaren inte förstår reglerna. Genom revisionen uppmärksammas sådana fel, vilket ger ägaren en möjlighet att rätta till felen och känna en trygghet med det han gjort. Revisionen leder alltså till en typ av intern kvalitetskontroll. Många företagare har inte vetskap om de fel de gör, men i och med revisionen uppmärksammas de på felen och får därmed en möjlighet att rätta till dem innan det uppstår några problem.

Alla revisorerna anger att de försöker vara i kontakt med sina klienter minst en gång per år, men att detta inte alltid är någonting som är möjligt i realiteten då både småföretagaren och revisorn själv har många bollar i luften. Dock anser revisorerna att relationen med småföretagarna är mer direkt och att revisorn i högre grad blir inblandad i ägarens privatekonomi. Relationen med ägaren i ett mindre företag är förtroendefullt och revisorn lär känna företagsledaren mer på ett personligt plan.

Enligt undersökningen är argumentet om att revisorerna fungerar som ett bollplank någonting som måste ifrågasättas. De fyra småföretagarrespondenter är helt överens om att revisorn inte fungerar som ett bollplank i deras verksamhet. De menar på att revisorn tillför företaget en kvalitetsstämpel i och med granskningen av räkenskaperna, men inte mycket mer. Relationen som

företagarna har till revisorn är av tillfällig karaktär och bidrar inte med mycket till den dagliga verksamheten.

”Kontakten är sporadisk, men jag har ingen större nytta av honom yrkesmässigt. Revisorn fungerar inte som ett bollplank, utan är bara en granskare av siffrorna.”
(Sahlin)

”Vi träffas ytterst sällan, högst en gång om året och då vanligtvis inte personligen, det handlar mest bara om ett överlämnande av papper. Revisorn är en formell överprövare.” (Söllscher)

5.1.3 Förväntningsgap

Enligt undersökningen så tror revisorerna att det förekommer ett förväntningsgap mellan det som revisionen innebär och det som småföretagaren tror den ska omfatta. Dock går meningarna isär något angående hur omfattande själva gapet är. Vad som förväntas av revisionen skiljer sig självklart åt mellan olika företagare. Men revisorerna anser på att företagen ofta förväntar sig mycket mer än vad som är lagstadgad revisionsplikt enligt Aktiebolagslagen. Företagen tror att revisorn ska hitta alla fel som finns, även om revisionen bara går ut på att hitta de väsentliga felen. Dessutom tror de att många småföretagare förväntar sig att få mycket råd och konsultation, de tror att revisorn ska hålla dem uppdaterade på alla förändringar och nya regler. Gapet kan orsaka stora problem för revisorerna, då de måste hålla isär rollen som revisor och rollen som rådgivare. Revisorerna tycker att det är viktigt att tydliggöra för företagarna i förväg vad de kan förvänta sig av revisionen.

”Förväntningarna varierar. Vissa tycker att revisorer är ett nödvändigt ont som bara kostar pengar, och har inga förväntningar. Andra tror att vi dels ska ansvarar för att allting är rätt, dels att vi ska hitta alla eventuella fel, dels att vi är ansvariga för själva upprättandet av årsredovisningen.” (Thulin)

Anders Thulin menar på att förväntningsgapet ibland blir till ett problem i relationen med småföretagarna, men att branschen arbetat hårt för att göra kunderna medvetna om var som kan göras för dem. Bland annat ges uppdragsbrev ut, så att kunden på förhand ska känna till vad som är revisorns ansvar och vad som är deras eget ansvar.

Småföretagarna själva anser dock att de förväntningar de har stämmer väl överens med det de får av sin revisor i samband med revisionen. Överlag menar småföretagarna på att de önskar att revisorn går igenom deras bokföring och sätter sig in i den, och att de därigenom kan få ett kvitto på att det de gjort är rimligt. Revisorn anser de ska säga till om vad som är rätt och fel, samt rådgiva om det är någonting som skulle kunna göras bättre. Söllscher påpekar att revisorn inte kan ge ett formellt godkännande utav årsredovisningen, då skatteverket ändå kan komma att ifrågasätta den. Dessutom önskar småföretagarna hjälp med bland annat vinstfördelning och skattefrågor, någonting som de anser sig få av revisorn. Förväntningsgapet, som bland andra Häckner med flera tar upp, är inte särskilt tydligt i undersökningen av revisorer och småföretagare.

5.1.4 Oberoendet

De flesta av revisorerna anser inte att de har något problem med oberoendet gentemot de mindre bolagen. Men samtidigt poängterar de flesta att det är viktigt att man håller isär arbete och privatliv. Och att risken finns att revisorn kanske skapar en relation av vänskapskaraktär med företagaren i det företaget som ska revideras.

”Risken med oberoendet i de små bolagen är att det blir för familjärt. Där är det viktigt att se var gränsen går, det är okej att äta lunch men inte åka på skidsemester.”
(Bengt Wahlström)

”I det lilla bolaget får revisorn gå in och hjälpa till med lite av varje, så oberoendeproblematiken är mycket mer aktuell i det lilla företaget.” (Per-Arne Pettersson)

Samtidigt för ett par revisorer ett annat resonemang, om att det är svårare med oberoendet när revisorn reviderar större bolag. De menar då att det stora bolaget står för en relativt stor andel av omsättningen för revisionsbyrån, och att förlora den kunden skulle då kunna påverka verksamheten. Däremot står en liten klient för en så liten andel av omsättningen att det inte får några kännbara effekter om byrån förlorar denna kund. Bland de stora byråerna har vi till och med noterat en vilja av att bli av med vissa klienter, eftersom de anses vara för små och då troligen inte tillräckligt lönsamma enligt revisionsbyrån.

”Oberoendet är lika stort men annorlunda. I ett stort bolag är det lättare att bli påverkad och kanske inte skriva det i revisionsberättelsen som man borde, man tar det på något annat sätt för att man inte vill stöta sig. Man har inte lika

mycket problem när bara en person sitter i styrelsen, då vågar man stå på sig mer.” (Malin Andersson)

Det råder således ingen enighet beträffande huruvida kravet på oberoende ställer till fler problem i revisionen av ett litet bolag kontra ett stort. Det som kan sägas är att problematiken ser lite annorlunda ut i det större och mindre bolaget. Den hotbild mot revisorns oberoende som Diamant talar om, är således enligt respondenterna ej större vid revision av ett mindre bolag.

5.2 Inställning till avskaffandet av revisionsplikten

Ingen av våra respondenter har uppgett att de har deltagit aktivt i den pågående debatten rörande revisionsplikten. Samtliga anser dock att de följt med i debatten genom att de läst företrädesvis Balans och Dagens industri. Vi har funnit ett varierande intresse för den debatt som förts, men ingen av respondenterna har uppgett att de anser att debatten har varit ointressant. Däremot är det större skillnader rörande deras åsikt om huruvida dagens regelsystem bör ändras på denna punkt eller inte. Här kommer även en annan aspekt in, och det är harmoniseringen till regelverket i EU, där det lämnas utrymme för länderna själva att avgöra om revisionsplikt ska föreligga. Där lämnas en relativt stor frihet för länderna att bestämma vilken gränsdragning som är lämplig, det vill säga vilken storleksgräns som ska avgöra om ett bolag måste revideras eller inte. Även om möjligheten finns att behålla revisionsplikten fullt ut, har stor majoritet att medlemsländerna i EU valt att undanta bolag under en viss storlek. Så även Sverige borde införa någon form av undantag om målet är att harmonisera regelverket till övriga EU-länder.

Tydligast ställningstagande för ett avskaffande av revisionsplikten fann vi hos Wahlström, auktoriserad revisor på Deloitte. I sin argumentation förde Wahlström fram just Sveriges förhållande till EU:

Vi kan inte ha en separat lagstiftning i Sverige som skiljer sig ifrån de andra EU-länderna. Det väcker liksom ett löjets skimmer över det här. Antingen är vi med i EU, och då är vi med fullt ut. Eller så är vi inte med i EU, och då ska vi naturligtvis inte följa EUs regler.

En vanligt förekommande åsikt bland våra respondenter har varit att Sverige bör anpassa sig till övriga EU, men samtidigt att revisionsplikten i de små aktiebolagen bör finnas kvar. Detta kan ses som motsägelsefullt då, som vi nämnt ovan, de flesta länderna i EU undantagit små aktiebolag från revisionsplikten.

Wahlström ansåg att revisionen i sig har många förtjänster, men att de inte riktigt passar in på behoven som finns i små aktiebolag:

Jag tycker nog att för de små bolagen ska man inte ha revision... jag ser inga vinster med det.

Även om Wahlström är den revisor som tydligast uttryckt sitt stöd för ett avskaffande av revisionsplikten så är han inte ensam bland respondenterna att vara av den åsikten. Utöver de åsikter som Wahlström för fram finner vi även argument som att vissa bolag har så bra ordning att revisorn inte tillför något genom att göra en revision. I det fallet ses revisionen enbart som en kostnad för bolaget. Den åsikten hörs även från revisorer som försvarar revisionsplikten.

Bland de vars inställning är mer negativ till avskaffandet av revisionsplikten tar Anders Thulin, auktoriserad revisor på Öhlings PWC, tydligast ställning. Han talar om att företagsledaren har möjlighet att välja bolagsform och utifrån det valet bestämma om verksamheten ska ha en revisor eller inte:

Vill man inte ha någon revisor, kan man väl starta verksamheten i enskild firma.

En återkommande lösning som föreslås i våra intervjuer är vad som kallas för ”revision-light”. Det har inte specificerats exakt vad detta skulle innebära, men att det skulle vara en mindre omfattande version av revisionen som mer skulle passa in på behoven i småföretagen. Detta alternativ har framförts av såväl förespråkare som motståndare till revisionsplikten. Ett framfört förslag är att en sådan granskning främst skulle bestå i att verifiera balansräkningen.

Överlag anser revisorerna som vi talat med att revisionsplikten som den ser ut idag inte bör omfatta aktiebolag med en omsättning på under tre miljoner kronor. Samtidigt anser de att behovet av kontroll i någon form finns för att skydda intressenterna. Denna kontroll kan enligt respondenterna göras antingen av en revisor eller av en kunnig redovisningsbyrå. Men i det senare fallet skulle en höjning av kraven på redovisningsbyråers kompetens krävas.

De småföretagare vi talat med är emot ett avskaffande av revisionsplikten, då de menar att den behövs. Samtidigt säger de att om revisionsplikten försvinner så kommer de själva inte att använda sig av någon frivillig revision. Denna motsättning kan bero på att de företag som vi talat med inte gör sin redovisning själv, utan låter en utomstående redovisningsbyrå sköta det. De anser att redovisningsbyråerna håller så god kvalitet att någon ytterligare granskning inte behövs.

5.3 Effekter av avskaffande av revisionsplikten

En kommentar som återkommer i många av intervjuerna är att ordningen i de små aktiebolagen kommer bli sämre om revisionsplikten för dessa avskaffas. Det är en effekt som lyfts fram även av de revisorer som är positiva till avskaffandet. Med sämre ordning syftas det främst på att det kommer vara fler fel i redovisningen. Dessutom kommer förtroendet för bolaget att minska. Här nämns banker som ett exempel av nästan alla, att de kommer se bolaget som mindre kreditvärdigt. Den åsikten motsätter sig dock Wahlström. Han menar istället att bolag av den här storleken i sig inte är kreditvärdiga, och att de har en revisor som granskar bolaget förändrar inte situationen gentemot banken. Det stämmer överens med vad Thorell och Norberg kom fram till i sin undersökning, som vi nämnt tidigare. Wahlström motsägs dock av bland andra Pettersson, också han på Deloitte, som till skillnad från Wahlström tror att bankerna kommer att få en viktig roll i frågan.

Revisorerna har ingen större oro för eventuella effekter, utan de är snarare ense om att dessa kommer att bli relativt begränsade. En åsikt som förts fram är att banker och leverantörer kommer att begära revision i de bolag där den verkligen behövs, och att det på så sätt inte blir så stora effekter av att revisionsplikten avskaffas. Av denna åsikt är Pettersson:

I de mindre företagen där det krävs att man ska ha en revisor, där kommer de intressenter som jobbar med det företaget att se till att det görs på något sätt. Antingen genom att de säger att: ja, antingen får ni revidera eller så får vi skicka in våra rådgivare och titta igenom din bokföring, för annars kommer vi inte att låna ut pengar till dig, eller så kommer vi inte leverera våra varor till dig.

När det gäller den kostnadsbesparing som småföretagen förväntar sig tror respondenterna inte att den kommer att leva upp till dessa förväntningar. Revisorerna tror att besparingarna som görs delvis kommer att försvinna genom att företagen kommer att vara tvungna att söka rådgivning, till exempel av revisorn. Risken är också att de kommer att behöva utökad hjälp av sin redovisningsbyrå och att den ökade kostnaden där minskar den totala kostnadsbesparingen.

”Om ett bolag valt bort revisionen, och så om några år ska de ha ett stort lån i en bank för att göra en jätteaffär. Då kan vi inte bara gå in och titta på det sista året. Nu kollar vi bara ett år i taget, då kan vi inte fastställa ingående värden. Vad krävs då? Ska vi gå tillbaka alla de åren då

de slutade med revision. Då blir det ett jättejobb för oss, och det blir dyrt för företaget.” (Andersson)

Åsikten att den slutgiltiga besparingen troligen inte blir så stor som förväntningen är i ett mindre bolag, stämmer väl överens med resultaten av Collins undersökning på aktiebolag i England. Svarsfrekvensen i undersökningen på just denna fråga var som vi tidigare nämnt låg. Och utifrån det drogs slutsatsen att besparingen troligen var obetydlig eller svår att skilja från andra kostnader.

5.3.1 Effekter på revisionsbyråerna

På revisionsbyråerna kan det utifrån vad de intervjuade revisorerna framfört, göra två indelningar; om de har relativt stor andel små aktiebolag bland klienterna, samt om de även i sin verksamhet erbjuder redovisningstjänster (kombiverksamhet). Bland revisorerna finns en tro att de byråer som har större delen av sin omsättning på mindre bolag kommer att få det svårare att överleva ett avskaffande av revisionsplikten. När det gäller redovisningsverksamhet har det framförts av både John Bogren (Ernst & Young) och Anders Thulin (Öhlings PWC), att deras respektive arbetsgivare gjort en medveten satsning på utökad kombiverksamhet för att lindra effekterna av ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten för de mindre bolagen. På så sätt kan en klient som inte längre är intresserad av revision fortfarande vara kund hos byrån.

Deloitte är den enda revisionsbyrå vi varit i kontakt med som matchar de två ovan nämnda i storlek. Här är dock förutsättningarna lite annorlunda. Företaget har valt att inte satsa på kombiverksamhet, och varken Pettersson eller Wahlström tror att en sådan satsning är aktuell. Däremot är de båda av uppfattningen att Deloitte kommer att förlora uppdrag om avskaffandet genomförs.

5.4 Kapitelsammanfattning

Efter att vi genomfört våra intervjuer anser vi oss kunna se några klara likheter i stort sett alla intervjuer. Samtidigt så finns även ett mindre antal meningsskiljaktigheter. Revisorerna är överlag positiva till någon form av förändring när det gäller revisionsplikten i mindre aktiebolag. De grundar sin ställning främst på att dagens krav på vad revisionen ska innefatta är omotiverat höga. Och några anser till och med att revisionsplikten för de minsta bolagen inte alls skapar ett sådant värde att den motiverar sin existens. Och då framförs främst kostnaden, samt samma konkurrens klimat inom EU, som anledningar att se över dagens utformning av revisionsplikten.

Den bild småföretagarna själva för fram är att revisionsplikten behövs, och skiljer sig således från den åsikt revisorerna framför. Det främst för att undvika ekonomisk brottslighet. De själva skulle dock inte använda sig av frivillig revision, om deras bolag undantas från revisionsplikten i framtiden.

De effekter som framkommit består främst i att kvaliteten på redovisningen i de mindre bolagen kommer att försämrats. Revisorerna tror även att det kommer bli svårare för mindre bolag att låna kapital hos bankerna, då kvalitetsstämpeln som revisionen innebär försvinner. En något ökad belastning för Skatteverket är också något som revisorerna befarar. Dessutom tror de inte att besparingen för småbolagen i slutändan blir så stor.

6. Slutdiskussion

I detta vårt avslutande kapitel kommer vi att dra slutsatser som baseras på de resultat som framkommit i tidigare kapitel. Vår frågeställning kommer att besvaras, och vi kommer att reflektera över vad vi borde ha gjort annorlunda, samt vad vi anser är intressant för vidare studier på området. Vi hoppas att läsaren efter detta kapitel har fått en förståelse för vilka föreställningar vi funnit om revisionsplikten i små aktiebolag, och de effekter som förväntas uppstå vid ett eventuellt avskaffande.

6.1 Forskningsfrågan besvaras

Den forskningsfråga vi ämnar besvara i denna uppsats är:

- *Hur ser föreställningarna ut om revisionsplikten för små aktiebolag?*

Och:

- *Vilka uppfattningar finns om ett eventuellt avskaffandes konsekvenser?*

Sverige är ett land med en stark tradition av reglering. På senare år har dock nyttan av revisionsplikt i de mindre aktiebolagen blivit alltmer ifrågasatt. I och med att Sverige är medlem i EU där det är sällsynt med revisionsplikt för de minsta aktiebolagen, har harmoniseringen till övriga EU blivit ett av de vanligare argumenten i debatten. Ett flertal internationella skandaler i storföretag har ökat trycket på ett regelverk som förhindrar denna sorts händelser. Samtidigt som regelverket skärps ökar anledningen till att ifrågasätta om samma regler bör gälla för till exempel Volvo och ett enmansföretag med en omsättning på 2,5 miljoner kronor. Det finns både för- och nackdelar med dagens revisionsplikt, och vår målsättning har varit att finna dessa för att sedan se vilka samband och motsättningar vi kan finna.

Det vi funnit i vår empiriska undersökning är att majoriteten av revisorer anser att dagens regelverk är onödigt komplicerat och omfattande för de minsta

aktiebolagen i Sverige. Däremot innebär det inte att majoriteten anser att revisionsplikten ska avskaffas för de mindre bolagen. Revisorerna som vi har intervjuat har vid upprepade tillfällen använt begreppet *revision-light* som ett alternativ till ett avskaffande. Exakt hur en sådan lite mindre omfattande revision skulle se ut har det dock varit delade meningar om, eller så har det inte specificerats. De som förespråkar ett avskaffande av revisionsplikten för de mindre bolagen har satt sin tilltro till marknaden, att intressenterna kommer gå in och kräva revision i de bolag där den behövs och fyller en funktion. På så sätt skulle effekten av ett avskaffande bli att endast de bolag som har en nytta som står i proportion till kostnaden av revisionen, kommer att revideras.

Att majoriteten av medlemsländerna i EU valt att inte ha revisionsplikt för de minsta bolagen har enligt vår empiri en viss betydelse. Att det ska vara en rättvis konkurrenssituation där svenska företag kan konkurrera på samma villkor som danska, tyska och engelska företag etcetera. Om ett tyskt bolag kan spara in kostnaden för revisionen så bör även ett svenskt bolag ha samma möjlighet. Vi har mött en stor enighet bland revisorerna om att Sveriges regler bör vara desamma som i övriga EU-länder.

Ett viktigt argument i den offentliga debatten har varit att revisionen är det pris som måste betalas för att få driva sin verksamhet med det begränsade personliga ansvar som aktiebolagsformen erbjuder. Denna åsikt har vi även stött på i våra intervjuer, där respondenter påpekat att det finns andra former att driva sin verksamhet, till exempel som enskild firma eller handelsbolag.

Om revisionsplikten för mikrobolagen avskaffas skulle det innebära en förändring av hur revisorer jobbar med dessa bolag. Revisionsbyråerna skulle kunna erbjuda mer konsultliknande tjänster för att tillgodose det behov av rådgivning som kan tänkas uppstå i och med att revision inte längre genomförs. Men frågan är huruvida företagaren kommer att välja att rådfråga revisorn, eller söka rådgivning på annat håll. Ingen av de småföretagare vi talat med har ansett att revisorn är det bollplank som revisorerna själva sagt att de är för småföretagare. Just argumentet om revisorn som ett bollplank har också förts fram i den offentliga debatten. Och sedan är frågan hur stor viljan är hos revisorerna att ta på sig en annan sorts arbetsuppgifter. Vi har bland revisorerna funnit såväl en vilja att se möjligheter med nya arbetssätt gentemot mindre klienter, som ett motstånd till att genomföra sådant jobb som revisorerna ibland påtalat kan utföras av en kompetent redovisningsbyrå.

I vår undersökning har vi inte stött på några större farhågor beträffande att den medvetna ekonomiska brottsligheten skulle öka i och med ett avskaffande av revisionsplikten. Däremot finns en tro hos vissa revisorer att antalen fel kommer öka i redovisningen. På så vis kan en omedveten brottslighet bli allt vanligare.

Och en ökad mängd fel i redovisningen överlag, skulle minska tilltron till den information som lämnas av företagen. Skatteverket kan då få en större arbetsbörda. Och det kan bli ett allmänt hårdare klimat för mindre bolag på kreditmarknaden.

6.2 Studiens teoretiska bidrag

Redovisningsregleringen uppstår enligt Jönsson och Puxty med flera som ett resultat av samspelet mellan de tre regleringskrafterna, det vill säga Staten, Marknaden och Samhället. Sedan 1930-talets Kreugerkris har staten varit den starkaste institutionen och haft det största inflytandet på redovisningsregleringen i Sverige.¹⁵⁸ Vi anser att i befolkningens värderingar och uppfattningar är statens behov av att övervaka och kontrollera de processer som pågår i samhället djupt rotad. Detta blev extra tydligt i vår undersökning av småföretagarnas åsikter. Dessa är helt överens om att revisionsplikten är ett redskap som staten använder för att kunna bevaka företag och att detta är någonting nödvändigt i samhället. En sådan stark kultur och sedvänja gör att det blir en tröghet i den förändringsprocess som ett avskaffande av revisionsplikten skulle komma att innebära, vilket stöds av den institutionella teorin.

Med tiden har dock Sverige mer och mer kommit att ta efter det Anglosaxiska redovisningssystemet, det vill säga det system som man finner i exempelvis England och USA. Därigenom introduceras ett system för reglering som är förankrat i marknadens och samhällets principer för kontroll. Englands regleringssystem som Puxty med flera kallar för *Associationism*, ligger mycket nära marknaden. Visserligen finns det ett visst beroende av den samhällsliga principen för social ordning, men denna är underordnad marknaden. Revisorsprofessionen blir betydelsefull för att upprätthålla ordningen och är mer eller mindre självständiga från staten. De skapar sig här en roll inom redovisningen då marknaden inte kan ta ansvar för kontrollen av sig själva.¹⁵⁹ Men Sverige befinner sig fortfarande långt ifrån England i denna bemärkelse. Det regleringssystem vi har i Sverige idag, är ett resultat av den institutionella strukturen med en stark stat. För att kunna gå över till Englands sätt att reglera inom redovisningen krävs en institutionell förändring på en högre nivå. Vi tror att Sverige tar steg i denna riktning, men att det inte är något som kommer att ske över en natt. Då regleringen mer och mer lämnas över till marknaden själv, skapar det också nya möjligheter för revisorerna att som grupp ytterligare hävda sig i samhället och skapa sig en ännu starkare position.

¹⁵⁸ Jönsson, S. *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

¹⁵⁹ Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism* (1987)

Genom att reflektera över omgivningens intressen görs redovisningen legitim. Enligt Jönsson så kan en organisation uppnå legitimitet till följd av antingen sina handlingar, beslut eller reflektioner. Den sista syftar på att man uppnår legitimitet genom att spegla den oro och de bekymmer som finns bland de inblandade parterna. På detta sätt fungerar organisationen som en plats där alla ståndpunkter blir hörda och alla sidor av frågorna belysta. Beslut tagna efter en sådan överläggning vinner legitimitet, inte så mycket beroende av innehållet i besluten som tagits, utan mest på grund av själva förfarandet. När en organisation speglar omgivningens åsikter och anpassar normer efter dessa förvärvar organisationen en rätt till att representera dessa åsikter vid standardisering och reglering, anser Jönsson. Genom att föra en debatt kan revisorsprofessionen uppnå denna sorts legitimitet.¹⁶⁰

Vår undersökning stödjer Jönssons resonemang och vi tror att revisorerna i Sverige genom att aktivt föra en debatt om revisionsplikten vara eller icke vara kan komma att stärka sin position. Revisorerna bör ta del av alla de inblandade parternas åsikter i debatten. Genom att göra det tror vi att revisorerna kan öka sin kunskap om vilka behov som finns och får en större insikt i hur verkligheten ser ut för intressenterna. De problem och bekymmer som finns i den praktiska världen identifieras och kan därmed också motverkas. Det blir också till ett sätt att minska eventuella förväntningsgap. Att föra en öppen debatt med andra intressenter tror vi skulle ge revisorsyrket en större legitimitet.

Dock visar den offentliga debatten som vi tagit del av på att meningsutbytet är ganska ensidigt. Visserligen finns det många motstridiga åsikter, men dessa kommer till stor del från revisorer själva eller FAR SRS. Genom att ta del av småföretagarnas och övriga intressenters åsikter i den offentliga debatten kan de motsättningar som finns mellan parterna komma upp till ytan och därmed lösas. Vår undersökning visade på vissa åsiktsskiljaktigheter mellan de olika grupperna. Småföretagarna vill ha kvar revisionsplikten, de anser inte att revisionsplikten gör det krångligare för dem, men anser samtidigt inte att de själva får ut någonting av den. Revisorernas har som åsikt att någon lättnad i reglerna krävs för småföretagarna och anser sig bidra med mycket nytta till företagens verksamhet. Det verkar alltså finnas en del motsättningar och genom att föra en allmän dialog skulle parterna tillsammans kunna hitta en gemensam väg och målsättning. Följaktligen är denna öppenhet någonting som skulle kunna gagna professionen själva, då de genom debatt stärker sin position och därmed kan hindra andra grupper från att ta över deras auktoritet och ställning i det svenska samhället.

Det vi kommit fram till i vår empiriska undersökning är att revisionsplikten så som den ser ut idag för små aktiebolag, kommer att förändras på ett eller annat sätt. Även om den inte avskaffas helt för små aktiebolag, är vi mer eller mindre

¹⁶⁰ Jönsson, S. *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

säkra på att den kommer att förenklas på något sätt. En kraft som påverkar regleringen i ett land men som inte tas upp i Streek och Schmitters modell är det internationella samfundet. Puxty med flera menar på att detta är en av modellens svagheter.¹⁶¹ Granskningar om hur den svenska redovisningsregleringen förändras idag, så är det ofta genom internationella influenser. I vår undersökning av den offentliga debatten och genom intervjuer har det internationella perspektivet förts fram som ett tydligt argument till en förändring av revisionsplikten. Även om alla inte håller med om att EU:s regelverk passar in i Sverige, verkar det ändå vara en allmän åsikt att Sverige inte kan gå sin egen väg. Det kan nästan påstås att EU delvis tagit över den hierarkiska kontrollen från staten. Vi tror att den internationella kraften är den som kommer att avgöra revisionspliktens existens i Sverige i framtiden.

6.3 Reflektioner över studiens slutsats

När vi började vår undersökning misstänkte vi att det skulle finnas skillnader i åsikter om revisionsplikten i stora och mindre revisionsbyråer. Sådana skillnader har vi inte kunnat klargöra, tvärtom har åsikterna stämt väl överens och visar inte på att en revisors åsikter påverkas av storleken på arbetsgivaren. Förhoppningen att kunna påvisa dessa skillnader låg delvis till grund för urvalet av respondenter bland revisorerna.

Vi anser dock att de nio revisorer vi talat med är ett bra underlag, även om deras åsikter inte skiljer sig nämnvärt åt. Kanske hade resultatet blivit ett annat med ett större urval. En annan aspekt att ha i åtanke är att vi endast intervjuat revisorer/småföretagare i Malmö-/Lundregionen. Nackdelen som vi ser det är att deras åsikter möjligtvis påverkas av närheten till Danmark och övriga EU. Det kan vara så att revisorer i Stockholm eller någon annan del av landet, har en annan syn på frågan. Dessutom har vi intervjuat två revisorer från Deloitte, vilket kan anses bidra till en snedvridning av urvalet. Vi har dock valt att använda båda dessa intervjuer då de mestadels är av olika åsikt och enligt vår mening talar utifrån sitt eget perspektiv och inte utifrån Deloittes perspektiv.

De resultat som Collins fick fram i sin studie anser vi inte på något sätt fungera som en exakt förutsägelse för vad som skulle hända i Sverige om revisionsplikten för svenska småföretag togs bort. Bland annat för att revisionsplikten i England har avskaffats successivt sedan 1993, samt att Sveriges och Englands historia skiljer sig åt. Men vi anser att det även bör finnas stora likheter, och att effekterna i vissa hänseenden kan bli desamma eller liknande även i Sverige. Därför anser vi att Collins slutsatser även är intressanta för vår undersökning.

¹⁶¹ Puxty et al. *Modes of regulation in advanced capitalism* (1987)

6.4 Förslag på vidare forskning

Det finns få empiriska studier om hur intressenternas åsikter ser ut i frågan rörande revisionsplikten i små aktieföretag. Under vår undersökning fann vi att revisorerna anser att det är intressenterna, främst banker, leverantörer och Skatteverket, som använder sig av den information som den reviderade årsredovisningen ger. Därför hade det varit mycket intressant att titta på revisionspliktens existens i små aktieföretag utifrån dessa intressenters perspektiv, för att på detta sätt se vilka tänkbara konsekvenser ett avskaffande kan innebära. Exempelvis skulle det utifrån bankernas synvinkel kunna klargöras vilken betydelse revisionen har för dem vid långivning till en småföretagare. Anser de att ett avskaffande skulle få konsekvenser för småföretagarnas möjlighet att få tag i externt kapital? Kommer de att kräva revision även om den blir frivillig för företagen? Hur kommer de att behöva anpassa sin verksamhet?

Vidare så är det av stort intresse att titta på de faktiska konsekvenserna av ett avskaffande i ett land. Vi känner oss relativt säkra på att revisionsplikten så som den ser ut idag i Sverige kommer att förändras på något vis och allt mer anpassas till övriga Europas regelsystem. Om revisionsplikten avskaffas för de minsta aktieföretagen skulle det vara intressant att göra en studie av vad som händer, det vill säga vad följderna blev därav. Dock är detta någonting som kanske inte kommer att ske inom en alltför snar framtid. Konsekvenserna av grannlandet Danmarks avskaffande skulle istället kunna undersökas. Detta land är i flera avseenden mera likt Sverige än exempelvis England, och man skulle kunna skapa sig en uppfattning om hur utvecklingen i Sverige skulle komma att se ut efter ett avskaffande av revisionsplikten.

Referenser

Publicerade källor

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (1994) *Tolkning och reflektion*, Lund: Studentlitteratur

Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori – policy och praxis*, 2:a upplagan, Malmö: Liber Ekonomi

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1967), *The social construction of reality*, New York: Anchor Books, Doubleday & Company Inc

Bruzelius, Lars & Skärvad, Per-Hugo (2000) *Integrerad organisationslära*, 8:e upplagan Lund: Studentlitteratur

Bryman, Alan & Bell, Emma (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, upplaga 1:1, Malmö: Liber Ekonomi

Burrowes, Ashley & Persson Marie (2000) *The Swedish management audit: a precedent for performance and value for money audits*, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 15, No. 3

Carruthers, Bruce (1995) *Accounting, ambiguity, and the new institutionalism*, *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 20 No. 4

Collins, Jill (2003) *Directors' Views on Exemption From Statutory Audit*, DTI in Association with Kingston University

Diamant, Adam (2004) *Revisorns oberoende*, Uppsala: Iustus förlag

Fant, Johan-Erik (1994) *Revisorns roll*, Helsingfors: Svenska handelshögskolan

Holme, Idar Magne & Krohn Solvang, Bernt (2000) *Forskningsmetodik*, 2:a upplagan, Lund: Studentlitteratur

Häckner, Einar & Jansson, Anna-Maria & Tschudi, Finn & Öhman, Peter (2006) *Swedish auditors view of auditing: Doing things right versus doing the right things*, *Routledge Journals, European Accounting Review*, Vol. 15 No. 1

Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför?* Lund: Studentlitteratur

Jönsson, Sten (1991) *Role making for accounting while the state is watching*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 16, No. 5/6

Jönsson, Sten (1994) *Changing accounting regulatory structures in the context of a strong state*, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 5, No 4

Larsson, Bengt (2005) *Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965-2000*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 30, No. 2

Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, 3:e upplagan, Lund: Studentlitteratur

Moberg, Krister (2005) *Bolagsrevisorn – Oberoende, Ansvar, Sekretess*, 3:e upplagan. Stockholm: Nordstedts Juridik AB

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder*, 3:e upplagan Lund: Studentlitteratur

Puxty, Anthony & Willmott, Hugh & Cooper, David & Lowe, Anthony (1987) *Modes of regulation in advanced capitalism: locating accountancy in four countries*, Accounting, Organizations and Society, Vol. 12 No. 3

Quattrone, Paolo (2006) *The Possibility of the Testimony: A Case for Case Study Research*, Organization, Vol. 13 No. 1

Reinecker, Lotte & Stray Jörgensen, Peter (2002) *Att skriva en bra uppsats*, 1:a upplagan, Liber

Strauss, Anselm L. (1987) *Qualitative Analysis For Social Scientists*, Cambridge University Press

Svanström, Tobias (2004) *Revisorn som rådgivare: en studie av mindre och medelstora företags relation till revisorn*, Umeå: Handelshögskolan vid Umeå universitet

Svanström, Tobias (2006) *LAGSTADGAD REVISION? JA, om företagen får bestämma!*, Nordisk Workshop vid Linköping universitet

Svensson, Birgitta (2003) *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet*, Uppsala: Universitetstryckeriet

Thorell, Per & Norberg, Claes (2005) *Revisionsplikten i små aktiebolag*, Svenskt Näringsliv

Willmott, Hugh & Puxty, Anthony & Cooper, David & Lowe, Anthony, Robson, Keith (1992) *Regulation of accountancy: A comparative analysis of accounting for research and development in four advanced capitalist countries*, Accounting, Auditing & Accountability, Vol. 5, No. 2

Artiklar

Andersson, Per-Olof (2005) *Revisorerna tillför företagsekonomisk kompetens – Behåll revisionsplikten*, Balans Nr 4, 2005

Axenborg, Inga-Lisa (2005) *Rör inte revisionsplikten!*, Balans Nr 4, 2005

Bergqvist, Jonas & Carlsson, Mikael (2006) *Småföretag behöver råd inte revision*, Dagens Industri, 4 december, 2006

Brännström, Dan (2005) *Revisorn gör stor nytta – även i små bolag!*, Balans Nr 4, 2005

Brännström, Dan (2006) *Revisionsplikten*, FAR SRS Update presstopp, 14 december, 2006

Brännström, Dan & Johansson, Martin (2005) *Svenskt Näringsliv drar undan mattan för småföretagen*, Dagens Industri, 17 mars, 2005

Burén, Carl-Gustaf & Nyquist, Kerstin (2005) *Slopa revisionsplikten i de mindre företagen*, Dagens Industri, 16 mars, 2005

Carlson, Mikael (2005) *Argumenten för revisionsplikten väger alltför lätt*, Dagens Industri, 29 mars, 2005

Clemedtson, Peter, Östman, Maria & Dan Brännström (2006) *Devalvera inte AB genom slopad revision*, Dagens Industri, 24 november, 2006

Halling, Pernilla (2005) *Debatten går het i Norden*, Balans Nr 3, 2005

Kjollerström, Karl-Johan (2005) *Revisionsplikten och aktiebolag hör ihop*, Dagens Industri, 4 april, 2005

Levander, Margaretha (2004) *De små får betala för de storas skandaler*, Dagens Industri, 16 december, 2004

Morander, Carl-Fredrik & Fritzell, Göran (2005) ”Svårare för bolag utan revisorer”, Svenska Dagbladet Näringsliv, 13 april, 2005

Norberg, Claes & Thorell, Per (2005) *Går det att försvara revisionsplikten?*, Balans Nr 3, 2005

Precht, Elisabeth (2005) Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet, Balans Nr 4, 2005

Ström, Pernilla (2005) *En onödig börda för de små företagen*, Dagens Nyheter, 4 oktober, 2005

Suneson, Björn (2005) *Svårare för bolag utan revisor*, Svenska Dagbladet Näringsliv, 13 april, 2005

Svanström, Tobias (2006) *Företagen vill behålla revisionsplikten*, Balans Nr 11, 2006

Thorell, Per (2006) *Enklare regler kräver omvänd bevisbörda*, Dagens Industri, 1 november, 2006

Torstensson, Åsa & Littorin, Sven-Otto & Grönlund Krantz, Anna & Landgren, Per (2005) *Ta bort regelkrånglet*, Allians för Sverige, januari, 2005

Örvell, Magnus (2005) *Revisorer dyra för småbolag*, Dagens Industri, 17 mars, 2005

Lagar och propositioner

ABL (2005:551)

BFL (1999:1078)

RevL (2001:883)

RNL (1999:1079)

RS 2004

FAR:s Revisionsbok 2004

FAR:s Samlingsvolym del I 2006

FAR:s Samlingsvolym del II 2006

BRÅ PM 1978:2, Revisorns roll

Europeiska gemenskapen, direktiv 2006/43/EG
Europeiska gemenskapen, direktiv 78/660/EEG
Europeiska gemenskapen, Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet, *En förstärkt lagstadgad revision i EU*, Bryssel 2003

Muntliga källor

Andersson, Malin, Hollerup & Partners AB, Lund, 1 december, 2006

Bergqvist, Ted, SET Revisionsbyrå, Malmö, 6 december, 2006

Bogren, John, Ernst & Young, Malmö, 4 december, 2006

Ehrlinder, Hans, Ehrlinders Revisionsbyrå AB, Malmö, 29 november, 2006

Johansson, Kurt, Blecktrumman AB, Arlöv, 18 december, 2006

Kling, Johan, Andersson & Norberg, Malmö, 4 december, 2006

Larsson, Lars-Erik, LEL Revision AB, Malmö, 6 december, 2006

Persson, Sven-Erik, Silfverberg & Persson AB, Lund, 5 december, 2006

Pettersson, Per-Arne, Deloitte, Malmö, 12 december, 2006

Sahlin, Michael, Sahlin Information AB, Lund, 8 december, 2006

Söllscher, Ingemar, Söllscher Lantmäteri-tjänst AB, Lund, 8 december, 2006

Thulin, Anders, Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Lund, 12 december, 2006

Wahlström, Bengt, Deloitte, Malmö, 13 december, 2006

Bilagor

Bilaga 1 - Presentation av respondenter

Små aktiebolag

Söllscher Lantmäteri tjänst AB

Företaget som ligger i Lund förser både privata företag och den offentliga sektorn med lantmäteri tjänster. Respondenten *Ingemar Söllscher* driver företaget sedan 1998, och är förutom en praktikant från Lantmäteriskolan i Lund den enda som är anställd i företaget. Omsättningen uppgår till cirka 1,5 miljoner kronor. Den årliga kostnaden för revision uppskattas ligga på runt 8 000 kronor per år.

Sahlin Information AB

Sahlin information AB arbetar med översättningar av olika texter till och från svenska. I Lundaföretaget arbetar förutom ägaren och vår respondent *Michael Sahlin* också en annan person, som inom kort kommer att ta över bolaget. För själva översättandet anställer man från och till frilansöversättare. Omsättningen i företaget uppgår till cirka 2,8 miljoner kronor och revisionen kostar företaget runt 10 000 kronor per år.

Silfverberg & Persson AB

Respondenten *Sven-Erik Persson* driver tillsammans med sin affärspartner Jerker Silfverberg detta lilla mäklarbolag i Lund. Företaget som ligger i centrala Lund förmedlar alla olika slags fastigheter, exempelvis villor, bostadsrätter, lantbruk och så vidare. Omsättningen uppgår till mellan 2-2,4 miljoner kronor och revisionskostnaden ligger på runt 14 000 kronor per år.

Blecktrumman AB

Respondenten *Kurt Johansson* driver sedan 1967 företaget Bläcktrumman AB. Verksamheten är inriktad på tillverkning av flygplanstillbehör, och man tillhandahåller en specialkompetens inom svetsning. Företaget som ligger i Arlöv har 3 personer anställda och omsättningen hamnar någonstans mellan 3-4 miljoner kronor per år. Den årliga kostnaden för revision är runt 60 000 kronor och företaget har två revisorer, varav en är auktoriserad.

Revisorer från små revisionsbyråer

Andersson & Norberg KB

Denna redovisningsbyrå bildades 2004 av revisorerna Patrik Andersson och Lars Norberg. Företagets kundunderlag består av både stora och små bolag med verksamhet inom flera olika branscher. Byrån sysslar med revision, redovisning och rådgivning.¹⁶²

Respondenten *Johan Kling* har sedan två år tillbaka arbetat på revisionsbyrån. Han är utbildad till civilekonom på Internationella Handelshögskolan i Jönköping och blev auktoriserad revisor 2005.

Hollerup & Partners AB

Denna Lundabaserade revisionsbyrå erbjuder revision samt en rad andra tjänster inom revision och skattefrågor, samt affärsrådgivning av bland annat finansiell och strategisk karaktär.¹⁶³

Malin Andersson har arbetat med revision i nästan fem år och är sedan ett år tillbaka godkänd revisor. Hon har en civilekonomexamen från Lunds universitet.

Ehrlinders Revisionsbyrå AB

Denna revisionsbyrå grundades av ägaren *Hans Ehrlinder* 1966 och har idag tio personer anställda. Byrån sysslar med kombiverksamhet, det vill säga de utför revision och olika sorters rådgivning, men även redovisning. Deras klienter består av mindre och medelstora företag inom olika branscher och med skiftande ägarstruktur.¹⁶⁴

Hans Ehrlinder har en utbildning från Lunds universitet. Han har jobbat inom revision i cirka 30 år, och blev 1976 auktoriserad revisor.

LEL Revision AB

Byrån bildades av *Lars-Erik Larsson* för cirka två och ett halvt år sedan. Innan han startade en egen verksamhet arbetade han bland annat för revisionsbyråerna Andersen och Deloitte. Lars-Erik har arbetat som revisor sedan 1989 och blev auktoriserad revisor 1997. Byrån bistår företag med rådgivning och revision. Verksamhet inriktar sig mot företag av alla storlekar, men främst ägareledda

¹⁶² <http://www.andersson-norberg.se/index.htm>

¹⁶³ <http://www.holleruppartners.se/default.asp>

¹⁶⁴ <http://www.ehrlindersrev.se/index.htm>

sådana i Malmöregionen.¹⁶⁵ Förutom Lars-Erik själv, så arbetar ytterliggare en revisor på byrån.

Revisorer från stora revisionsbyråer

Öhrlings PricewaterhouseCoopers

Öhrlings PWC är Sveriges största revisionsbyrå inom revision och redovisning med cirka 3 000 medarbetare och 125 kontor runt om i landet. Verksamheten bedriver en ganska omfattande kombiverksamhet inom områdena revision, redovisning och rådgivning.¹⁶⁶ Vår respondent *Anders Thulin* har arbetat som revisor i 20 år, varav de senaste tio åren på Öhrlings PWC i Lund. Han är i grunden utbildad civilekonom från Lunds Universitet.

SET Revisionsbyrå

SET är en renodlad revisionsbyrå som grundades på 1930-talet.¹⁶⁷ Respondenten *Ted Bergqvist* är godkänd revisor och har arbetat med revision de senaste 12 åren, varav de två senaste på SET:s kontor i Malmö. *Ted Bergqvist* är utbildad civilekonom från Stockholms universitet.

Ernst & Young

Den globala revisionsbyrån Ernst & Young sysslar med kombiverksamhet och erbjuder allt från revision till redovisning och rådgivning. Företaget har 1 750 anställda på 73 kontor runt om i landet.¹⁶⁸

Respondenten *John Bogren* arbetar på kontoret i Malmö. Han är auktoriserad revisor sedan 1983, samt partner i byrån där han har arbetat sedan 30 år tillbaka. John är utbildad civilekonom från Lunds universitet.

Deloitte

Denna internationella revisionsbyrå har cirka 1 000 personer anställda på ett trettiotal kontor runtom i Sverige. Företaget sysslar enbart med revision och rådgivning. Deras kunder består av allt från mindre och medelstora företag till stora globala koncerner.¹⁶⁹ Vi har i vår undersökning haft två respondenter från Deloitte redovisningsbyrå i Malmö.

¹⁶⁵ <http://www.lcl.se/>

¹⁶⁶ <http://www.pwc.com/extweb/aboutus.nsf/docid/FA87235345B86D8F8025708F004AA34E>

¹⁶⁷ <http://www.set-revision.se/>

¹⁶⁸ http://www.ey.com/global/content.nsf/Sweden/Om_EY_Fakta

¹⁶⁹ <http://www.deloitte.com/dtt/leadership/0,1045,sid%253D119277,00.html>

Per-Arne Petterson är auktoriserad revisor och chef för Deloittes verksamhet i Malmö. Han har en treårig civilekonomexamen från Lunds Universitet, vilken han kompletterat efterhand som kraven ökat. Per-Arne har arbetat som revisor sedan 1985.

Auktoriserade revisorn *Lars Wahlström* har en ekonomexamen med 160 akademiska poäng från Lund Universitet. I början av sin karriär på en bank, men har arbetat som revisor sedan början av 80-talet. Lars arbetar med allt från små familjeägda företag till större noterade bolag.

Bilaga 2 - Intervjuguide till revisionsbyråer

Namn:

Företag:

Befattning:

Utbildning:

År som revisor:

1. Vad anser Du vara syftet med den lagstadgade revisionsplikten i alla aktiebolag? Tycker du att detta syfte överensstämmer med behovet av revision i små aktiebolag? Tror du att dina kollegor har en annan syn på detta än du har?
2. Hur stor andel av Era klienter består av små aktiebolag?
3. Vilka fördelar ser Du med revisionsplikten i små aktiebolag?
4. Vilka nackdelar ser Du med revisionsplikten i små aktiebolag?
5. Vad tillför revisionen i små aktiebolag enligt Dig? Kan detta värde tillföras de små aktiebolagen på annat sätt än genom revisionsplikt?
6. Vad tror Du små aktiebolagen förväntar sig av revisionen?
7. Hur ser relationen ut mellan revisorn och företagsledaren i ett litet aktiebolag?
8. Skiljer sig genomförandet av revision i stora och små aktiebolag och i så fall på vilket sätt? Hur mycket tid lägger du ner på ett litet aktiebolag?
9. Anser du att ditt oberoende är lika stort i stora som små aktiebolag? Vilka problem ser du med oberoendet till små aktiebolag?
10. Anser Du att Sveriges regelverk bör EU-anpassas?
11. Är Du för eller emot ett avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag?
12. Har Du deltagit i debatten om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag och i så fall på vilket sätt? Vad anser du om den debatten som pågår? Vilka tidningar läser du?
13. Vilka övergripande effekter tror Du skulle uppstå vid ett avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag?

14. Vad tror Du ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten i svenska små aktiebolag får för effekter på Er verksamhet?
15. Vad tror Du ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten i svenska små aktiebolagen får för effekter på små aktiebolags redovisning?
16. Tror Du att ekonomisk brottslighet ökar i och med ett avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag?
17. Tror Du små aktiebolag kommer att efterfråga revision om den blir frivillig?
18. Hur tror Du revisorns roll i små aktiebolag skulle komma att förändras vid ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten?
19. Anser Du att det bör finnas en alternativ metod att kontrollera de små aktiebolagens verksamhet?
20. Hur tror Du att revisionen i små aktiebolag kommer att utvecklas i framtiden? Kommer revisionsbolagens tjänsteutbud att förändras?
21. Har Du något du vill tillägga som vi glömt att fråga om?
22. Får vi lov att återkomma om vi har några fler frågor?
23. Kan du rekommendera någon annan intervjuperson?

Bilaga 3 - Intervjuguide till små aktiebolag

Namn:

Företagsnamn:

Befattning:

Antalet anställda:

Omsättning:

1. Vad anser Du vara syftet med den lagstadgade revisionsplikten?
2. Tycker Du att detta syfte överensstämmer med Ditt behov av revision?
3. Är Du för eller emot ett avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag?
4. Har Du deltagit i debatten om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag och i så fall på vilket sätt? Vilka tidningar läser Du?
5. Hur ser relationen mellan Dig och Din revisor ut? Hur ofta har Du kontakt med Din revisor?
6. Vad innebär revision för Dig?
7. Vad förväntar Du dig av revisionen? Stämmer Dina förväntningar överens med den revision som genomförs? Vad tillför revisionen Ditt företag?
8. Ungefär hur stor är Er/Din årliga kostnad för revision? Anser Du att kostnaden är skälig med tanke på vad det tillför Ditt företag?
9. Utför du din redovisning själv?
10. Hur skulle ett avskaffande av revisionsplikten påverka Dig och Ditt företag? Skulle Du fortsätta att använda Dig av revision om den blir frivillig? Om inte, vilka andra slags tjänster skulle Du kunna komma att efterfråga?
11. Vad tror Du ett avskaffande av revisionsplikten i små aktiebolag skulle få för konsekvenser?
12. Anser Du att Sveriges regelverk bör EU-anpassas? Är det för krångligt att vara företagare i Sverige jämfört med resten av EU?
13. Kan Du se någon alternativ kontrollmetod istället för revision?
14. Har Du något Du vill tillägga som vi glömt att fråga om?

15. Får vi lov att återkomma till Dig om vi har några fler frågor?

16. Kan Du rekommendera någon annan småföretagare som vi kan intervjua?